

RAPORT Z KONTROLI SPRZĘTU ELEKTRYCZNEGO PRZEPROWADZONYCH W 2011 ROKU

Warszawa, marzec 2012

Opracowanie:
Departamentu Nadzoru Rynku
UOKiK

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	5
1.	Podstawy prawne kontroli i kompetencje Inspekcji Handlowej	8
2.	Cel kontroli	9
3.	Zakres przedmiotowy kontroli	10
4.	Zakres podmiotowy kontroli	14
II.	SZCZEGÓŁOWE USTALENIA KONTROLI	15
1.	Prawidłowość oznakowania znakiem CE	15
2.	Deklaracja zgodności	16
3.	Sprawdzenie zgodności z zasadniczymi wymaganiami	17
a.	Ostrzeżenia, instrukcje i oznakowanie	17
b.	Bezpieczeństwo urządzeń (kwestie techniczne, konstrukcja)	19
III.	WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI CELNYMI	29
IV.	PODSUMOWANIE	30
1.	Działania podjęte przez UOKiK oraz wojewódzkie inspektoraty Inspekcji Handlowej i ich wyniki	30
2.	Rejestr wyrobów niezgodnych	31
3.	Zawiadomienie organów ścigania	32
4.	Wspólnotowy system szybkiego powiadamiania o produktach niebezpiecznych RAPEX	32
5.	Analiza i ocena wyników kontroli	36
V.	PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI DLA KONSUMENTÓW	39
1.	Bezpieczeństwo urządzeń elektrycznych	39
	Instalacja elektryczna	39
	Zakup i postępowanie ze sprzętem elektrycznym	39
	Oprawy oświetleniowe	43
	Lampki choinkowe	43
	Urządzenia biurowe	44
	Urządzenia RTV	45
	Urządzenia AGD	45
2.	Zagrożenia pożarowe od urządzeń elektrycznych	49

3. Oszczędzanie energii	49
Sprzęt TV i komputerowy	51
Ładowarki akumulatorów	52
Oświetlenie.....	53
Wybrany sprzęt AGD.....	54
4. Warunki przechowywania urządzeń elektrycznych	58
5. Postępowanie ze zużytymi urządzeniami elektrycznymi.....	59
6. Sposób nabycia towarów i reklamacje.....	59
7. Postępowanie mediacyjne.....	61
8. Polubowne sądy konsumenckie.....	62
VI. BIBLIOGRAFIA	63
VII. SPIS ILUSTRACJI.....	63
VIII. WYKAZ TABEL.....	64
IX. WYKAZ WYKRESÓW	64

I. WSTĘP

Bez energii elektrycznej obecnie trudno wyobrazić sobie codzienne życie. Wyroby nią zasilane codziennie zmieniają oblicze cywilizacji wpływając na poprawę komfortu życia. Jednak z drugiej strony przy braku zachowania podstawowych zasad mogą zagrażać naszemu bezpieczeństwu.

Ostatnie dekady to okres skokowego wzrostu liczby wykorzystywanych w gospodarstwach domowych urządzeń elektrycznych. Urządzenia zasilane prądem możemy spotkać na każdym kroku: oświetlenie, sprzęt kuchenny, narzędzia pomocne przy sprzątaniu, sprzęt audio-video, telekomunikacja. To tylko przykłady licznie występujących w naszych mieszkaniach urządzeń, bez których nikt już nie wyobraża sobie życia.

Wzrostowi liczby oferowanych na rynku urządzeń elektrycznych towarzyszy z jednej strony coraz większa różnorodność, innowacyjność w stosowanych technologiach, z drugiej zaś cykl życia produktu jest coraz krótszy. Urządzenia elektryczne są chętnie wymieniane na nowe, nie tylko z powodu zużycia, lecz także w związku z pojawianiem się nowych, atrakcyjniejszych modeli. Nie bez znaczenia jest też dążenie producentów do zapewnienia coraz mniejszego zużycia energii elektrycznej przez sprzęt, co przy rosnących cenach energii bywa ważną zachętą do wymiany posiadanych urządzeń.

Poniższa tabela przedstawia odsetek polskich gospodarstw domowych wyposażonych w wybrane urządzenia elektryczne w 2010 r.

Tabela 1. Odsetek polskich gospodarstw domowych wyposażonych w wybrane urządzenia elektryczne w 2010 r.

Rodzaj urządzenia	Odsetek gospodarstw domowych
Chłodziarka lub zamrażarka	98,9
Odbiornik telewizyjny	98,4
Pralka i wirówka elektryczna lub automat pralniczy	98,0
Komputer osobisty	64,9
Odtwarzacz DVD	54,2
Kuchenka mikrofalowa	52,6

Źródło: Opracowanie UOKiK na podstawie danych GUS¹

¹ Główny Urząd Statystyczny, Budżety gospodarstw domowych w 2010 r., Informacje i Opracowania Statystyczne, Warszawa 2011

Polskie gospodarstwa domowe pod względem wyposażenia w niektóre urządzenia elektryczne nieznacznie ustępują gospodarstwom najbogatszych państw Unii Europejskiej. Dla porównania w poniższej tabeli przedstawiono odsetek francuskich gospodarstw domowych wyposażonych w wybrane urządzenia elektryczne.

Tabela 2. Odsetek francuskich gospodarstw domowych wyposażonych w wybrane urządzenia elektryczne.

Rodzaj urządzenia	Odsetek gospodarstw domowych
Chłodziarka	99,8
Odbiornik telewizyjny	97,1
Pralka	94,2
Zamrażarka	86,1
Kuchenka mikrofalowa	83,7
Magnetowid lub odtwarzacz DVD	83,3

Źródło: Opracowanie UOKiK na podstawie danych INSEE²

Znaczący wzrost popytu powoduje, że na rynku pojawiają się ciągle nowi gracze. Chcąc znaleźć swoje miejsce na nim próbują konkurować z dotychczasowymi liderami przede wszystkim ceną, co niejednokrotnie wpływa niekorzystnie na jakość oferowanych wyrobów.

Znaczna część oferowanych w Polsce wyrobów pochodzi z innych krajów. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego³ wynika, że w 2010 roku sprowadzono na nasz rynek towary o łącznej wartości ponad 173 mld USD. Największą wartość miał import z Niemiec – 21,7 proc. łącznej kwoty, na kolejnych miejscach znalazły się Rosja (10,5 proc.) oraz Chiny – 9,5 proc.

Kwestie bezpieczeństwa powinny być przedmiotem troski przedsiębiorców wprowadzających swoje wyroby do obrotu już na etapie projektowania. Równie istotne dla bezpieczeństwa jest dołączanie prawidłowo sporządzonej instrukcji użytkowania i umieszczanie właściwych ostrzeżeń. Jednocześnie nawet najlepiej wykonane urządzenie, jeśli nie będzie prawidłowo eksploatowane, może stać się przyczyną poważnych wypadków (np. porażenie prądem elektrycznym, pożar).

² Institut National de la statistique et des études économiques,
http://www.insee.fr/fr/themes/tableau.asp?reg_id=0&ref_id=NATnon05155, dane za 2008 rok

³ Mały Rocznik Statystyczny Polski 2011

W Polsce urządzenia elektryczne są przyczyną około 9 000 pożarów rocznie⁴. Najwięcej pożarów jest skutkiem wad urządzeń elektrycznych, natomiast pozostałe są efektem nieprawidłowego ich użytkowania. Jako najczęstsze przyczyny pożarów wskazać można m.in. zły stan lub niewłaściwy rodzaj izolacji, nadmierne nagrzewanie się pracujących urządzeń elektrycznych, błędne połączenia lub zwarcia w instalacjach.

Niniejszy raport przedstawia działania organów administracji państwowej (Inspekcji Handlowej oraz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów) podjęte w 2011 roku w odniesieniu do różnego rodzaju wyrobów konsumenckich zasilanych energią elektryczną. Dokument obejmuje działania podjęte głównie wobec następujących grup wyrobów: sprzętu gospodarstwa domowego (AGD) i radiowo-telewizyjnego (RTV), opraw oświetleniowych, sprzętu biurowego, przedłużaczy oraz ładowarek.

Raport składa się z pięciu rozdziałów. We wstępie opisano zadania i kompetencje Inspekcji Handlowej oraz podstawy prawne i zasady prowadzenia planowych kontroli tematycznych realizowanych przez Inspekcję Handlową, a także zakres przedmiotowy i podmiotowy kontroli wraz z ich ogólnymi wynikami. Rozdział II zawiera szczegółowe dane liczbowe dotyczące pochodzenia towarów, działań kontrolnych, także w zakresie legalności i rzetelności prowadzenia działalności gospodarczej przez kontrolowanych przedsiębiorców oraz opis stwierdzonych nieprawidłowości. W rozdziale III przedstawiono informacje na temat współpracy z organami celnymi. Czwarta część raportu stanowi podsumowanie wyników kontroli oraz działań podjętych przez Inspekcję Handlową i Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w odniesieniu do kontrolowanych przedsiębiorców, a także podmiotów gospodarczych wprowadzających zakwestionowane towary do obrotu. W ostatniej części raportu umieszczono porady i wskazówki praktyczne, które mogą być pomocne podczas zakupu i użytkowania sprzętu. Dodatkowo do raportu dołączono cztery załączniki – wykaz skontrolowanych wyrobów, wykaz wyrobów, które zostały przebadane laboratoryjnie, przykładowe postępowania administracyjne zakończone umorzeniem oraz dane dotyczące wyrobów, których dotyczyły wydane przez Prezesa UOKiK decyzje, nakazujące ich wycofanie z obrotu. Podkreślić należy, że wykaz skontrolowanych wyrobów zawiera wszystkie modele objęte kontrolą w 2011 roku, bez względu na to, ile razy w tym czasie dany model podlegał sprawdzeniu. Niektóre modele wyrobów – przede wszystkim te najpopularniejsze i występujące w wielu placówkach handlowych – były kontrolowane w ciągu roku kilkakrotnie. Wynika to z faktu, że do produkcji tych samych modeli urządzeń w dłuższym okresie czasu mogą być używane różne (np. pochodzące od różnych dostawców) podzespoły mające wpływ na bezpieczeństwo użytkowania, ponadto wyroby oferowane w różnych regionach kraju niejednokrotnie pochodzą od różnych dostawców lub z innych partii produkcyjnych.

⁴ Źródło: Serwis internetowy Centralnego Instytutu Ochrony Pracy - Państwowego Instytutu Badawczego, <http://www.ciop.pl/6602.html>

1. Podstawy prawne kontroli i kompetencje Inspekcji Handlowej

Inspekcja Handlowa jest wyspecjalizowanym organem kontroli powołanym do ochrony interesów i praw konsumentów oraz interesów gospodarczych państwa. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 1a) ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku *o Inspekcji Handlowej* (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1219), do zadań Inspekcji Handlowej należy kontrola konsumenckich wyrobów wprowadzonych do obrotu w zakresie zgodności z zasadniczymi lub innymi wymaganiami określonymi w przepisach odrębnych.

Podstawę prawną prowadzenia kontroli sprzętu elektrycznego stanowią następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 roku *o systemie oceny zgodności* (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r., Nr 138, poz. 935, ze zm.) – dalej: „ustawa”,
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 sierpnia 2007 roku *w sprawie zasadniczych wymagań dla sprzętu elektrycznego* (Dz. U. Nr 155, poz. 1089), wdrażające postanowienia dyrektywy 2006/95/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do sprzętu elektrycznego przewidzianego do stosowania w określonych granicach napięcia (Dz. Urz. UE L 374 z 27.12.2006, str. 10-19) – dalej: „dyrektywa LVD”.

Zgodnie z art. 38 ust. 2 pkt 1) ustawy, wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej prowadzą kontrolę spełniania przez wyroby zasadniczych, szczegółowych lub innych wymagań określonych w dyrektywach nowego podejścia⁵. Celem ustawy jest eliminowanie zagrożeń stwarzanych przez wyroby dla życia lub zdrowia użytkowników i konsumentów oraz mienia, a także zagrożeń dla środowiska (art. 2 ustawy). Stosownie do art. 40g ustawy przedmiotem kontroli może być wyrób, prawidłowość jego oznakowania oraz dokumentacja techniczna. Osoba kontrolująca może w toku kontroli żądać od osoby zobowiązanej do przechowywania dokumentów związanych z oceną zgodności przedstawienia, w wyznaczonym terminie, w szczególności:

- deklaracji zgodności;
- nazwy i adresu producenta wyrobu;
- wykazu uwzględnionych norm zharmonizowanych⁶, specyfikacji zharmonizowanych lub rozwiązań przyjętych w celu stwierdzenia zgodności wyrobu z zasadniczymi wymaganiami;
- ogólnego opisu wyrobu, schematu wyrobu oraz instrukcji obsługi wyrobu.

⁵ Dyrektywy Wspólnoty Europejskiej, uchwalone zgodnie z zasadami zawartymi w uchwale Rady Unii Europejskiej z dnia 7 maja 1985 r., w sprawie nowego podejścia do harmonizacji technicznej oraz normalizacji.

⁶ Zgodnie z art. 5 pkt 14) ustawy normami zharmonizowanymi są normy europejskie opracowane i zatwierdzone przez europejskie organizacje normalizacyjne na podstawie mandatu udzielonego przez Komisję Europejską, których numery i tytuły są publikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej serii C.

W przypadku uzasadnionych wątpliwości, co do zgodności wyrobu z zasadniczymi wymaganiami, osoba kontrolująca może dodatkowo zażądać od osoby zobowiązanej do przechowywania dokumentów związanych z oceną zgodności przedstawienia, w wyznaczonym terminie:

- sprawozdania z przeprowadzonych badań;
- informacji o systemie zarządzania jakością.

W przypadku gdy kontrolowany wyrób stwarza zagrożenie dla życia, zdrowia, mienia lub środowiska, osoba kontrolująca może zażądać od osoby zobowiązanej do przechowywania dokumentów związanych z oceną zgodności przedstawienia, w wyznaczonym terminie, pełnej dokumentacji technicznej wyrobu.

Zgodnie z art. 40h ustawy, w przypadku gdy osoba zobowiązana do przechowywania dokumentów związanych z oceną zgodności nie przedstawi tych dokumentów osobie kontrolującej lub z przedstawionych dokumentów nie wynika, że wyrób spełnia zasadnicze wymagania, organ wyspecjalizowany może poddać wyrób badaniom lub zlecić ich przeprowadzenie akredytowanemu laboratorium w celu ustalenia, czy wyrób spełnia zasadnicze lub szczegółowe wymagania. W celu stwierdzenia, czy wyrób spełnia zasadnicze lub szczegółowe wymagania, organ wyspecjalizowany może również poddać wyrób badaniom, z pominięciem weryfikowania dokumentów związanych z oceną zgodności.

2. Cel kontroli

Podstawowym celem kontroli realizowanych w 2011 roku było sprawdzenie wprowadzonego do obrotu sprzętu elektrycznego pod kątem spełniania wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 21 sierpnia 2007 r. *w sprawie zasadniczych wymagań dla sprzętu elektrycznego* – dalej: „rozporządzenie”.

Zgodnie z § 3 rozporządzenia, ma ono zastosowanie dla sprzętu elektrycznego przeznaczonego do użytkowania przy napięciu nominalnym od 50 V do 1 000 V prądu przemiennego lub od 75 V do 1 500 V prądu stałego.

Oceny sprzętu dokonywano na podstawie m.in. następujących norm zharmonizowanych z dyrektywą LVD:

- 1) w odniesieniu do sprzętu AGD:
 - PN-EN 60335-1:2004 Elektryczny sprzęt do użytku domowego i podobnego - Bezpieczeństwo użytkowania - Część 1: Wymagania ogólne – w powiązaniu z normami szczegółowymi właściwymi dla poszczególnych wyrobów;
- 2) w odniesieniu do sprzętu RTV:
 - PN-EN 60065:2004 Elektroniczne urządzenia foniczne, wizyjne i podobne -- Wymagania bezpieczeństwa;
- 3) w odniesieniu do opraw oświetleniowych:

- PN-EN 60598-1:2007 Oprawy oświetleniowe -- Część 1: Wymagania ogólne i badania ogólne – w powiązaniu z normami szczegółowymi właściwymi dla poszczególnych wyrobów,
 - PN-EN 60838-1:2008 Różnorodne oprawki lampowe -- Część 1: Wymagania ogólne i badania,
 - PN-EN 60238:2007 Oprawki lampowe z gwintem Edisona;
- 4) w odniesieniu do sprzętu biurowego:
- PN-EN 60950-1:2007 Urządzenia techniki informatycznej – Bezpieczeństwo – Część 1: Wymagania podstawowe;
- 5) w odniesieniu do innych urządzeń elektrycznych:
- PN-EN 60335-2-29:2005 Elektryczny sprzęt do użytku domowego i podobnego - Bezpieczeństwo użytkowania - Część 2-29: Wymagania szczegółowe dotyczące ładowarek akumulatorów,
 - PN-EN 61242:2001 Sprzęt elektroinstalacyjny -- Przedłużacze zwijane do zastosowań domowych i podobnych,
 - PN-EN 61204:2001 Zasilacze niskiego napięcia prądu stałego -- Właściwości i wymagania bezpieczeństwa.

Ponadto podczas kontroli sprawdzano legalność działania przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w zakresie produkcji i handlu.

3. Zakres przedmiotowy kontroli

Kontrole wynikały z Planu kontroli Inspekcji Handlowej na rok 2011. Ponadto realizowane były kontrole interwencyjne, podejmowane w związku z informacjami otrzymywanymi przede wszystkim od konsumentów, dotyczącymi potencjalnych zagrożeń stwarzanych przez wyroby – w 2011 roku do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz do wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej wpłynęło 113 skarg konsumentów dotyczących urządzeń elektrycznych. Placówki do kontroli typowali Wojewódzcy Inspektorzy Inspekcji Handlowej kierując się przede wszystkim znajomością rynku lokalnego i wynikami wcześniejszych kontroli.

Sprzęt elektryczny może być wprowadzony do obrotu tylko wówczas, gdy po skonstruowaniu go zgodnie z zasadami dobrej praktyki inżynierskiej w zakresie zasad bezpieczeństwa, nie zagraża bezpieczeństwu ludzi, zwierząt domowych i mieniu, jeżeli jest właściwie zainstalowany, utrzymywany i użytkowany zgodnie z przeznaczeniem oraz oznakowany znakiem CE.

Stąd też kontrolowany sprzęt elektryczny oceniano pod względem:

- prawidłowości oznakowania znakiem CE,
- prawidłowości wystawienia i dołączenia do wyrobu deklaracji zgodności,
- prawidłowości dołączonych do wyrobu ostrzeżeń, instrukcji oraz informacji,

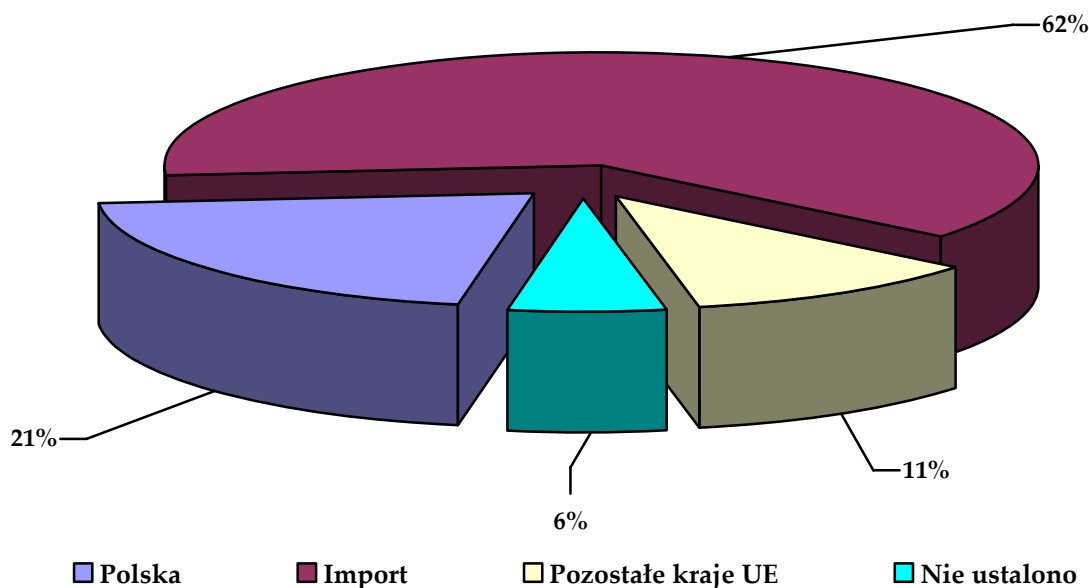
- prawidłowości zastosowanych rozwiązań konstrukcyjnych.

Łącznie skontrolowano **3 488 wyrobów**, w tym:

- 1 282 urządzenia AGD (blendery, czajniki elektryczne, ekspresy do kawy, frytownice, lokówki i suszarki do włosów, miksery, opiekacze, żelazka itp.),
- 772 oprawy oświetleniowe (w tym dla dzieci),
- 640 lampek choinkowych,
- 347 urządzeń biurowych (drukarki, kopiarki, skanery, niszczarki, bindownice itp.),
- 319 urządzeń RTV (odbiorniki telewizyjne i radiowe, zestawy muzyczne, radiobudziki, odtwarzacze CD/DVD/Blu-ray itp.),
- 128 innych urządzeń elektrycznych (m.in. przedłużacze, zasilacze, ładowarki).

Wykres 1 przedstawia rozkład procentowy skontrolowanych wyrobów pod względem ich pochodzenia.

Wykres 1 Pochodzenie skontrolowanych wyrobów

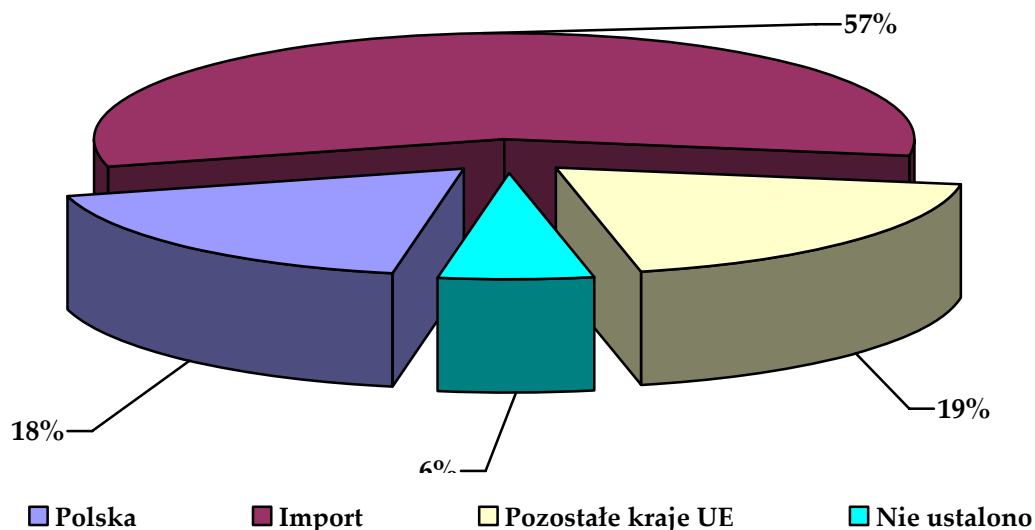

Źródło: Opracowanie UOKiK na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów IH

W niektórych przypadkach nie było możliwe stwierdzenie rzeczywistego kraju pochodzenia wyrobu. W przypadku braku określenia na wyrobie miejsca produkcji, inspektorzy kierowali się pochodzeniem podmiotu gospodarczego odpowiedzialnego za wprowadzenie do obrotu na terenie Unii Europejskiej. Można zatem przypuszczać, że część produktów zakwalifikowanych jako pochodzące z Polski lub innych krajów Unii Europejskiej, w rzeczywistości zostało wyprodukowanych w krajach trzecich, przede wszystkim w Chinach i wprowadzonych do obrotu na terenie UE przez podmioty unijne, które oznaczyły je własnymi markami handlowymi.

Wykres 2 przedstawia rozkład procentowy wyrobów zakwestionowanych podczas kontroli, według kryterium ich pochodzenia.

Wykres 2 Pochodzenie zakwestionowanych wyrobów

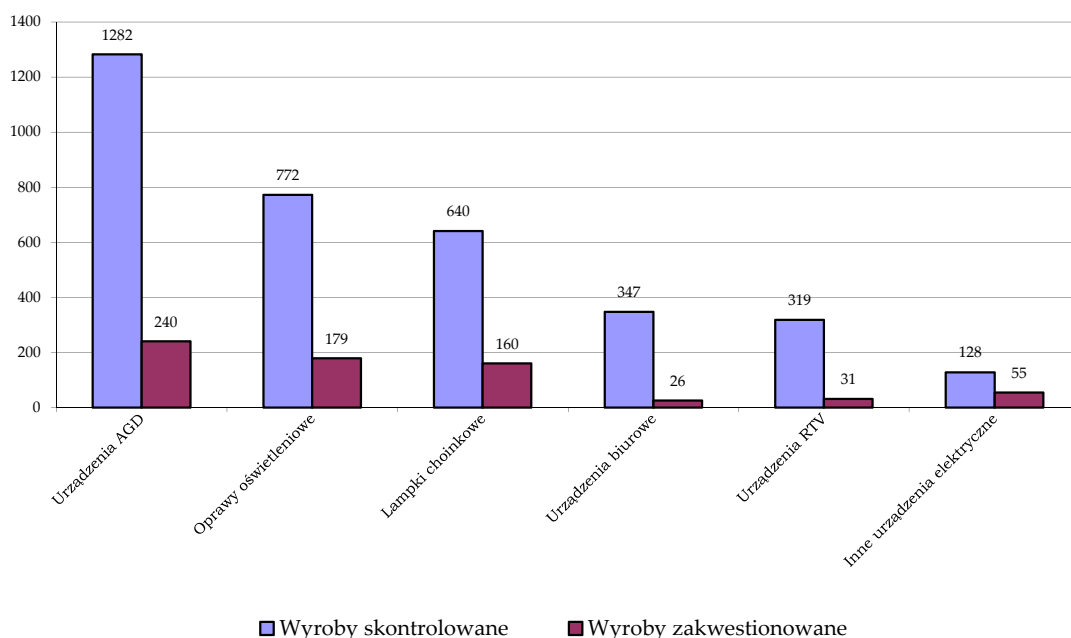
Źródło: Opracowanie UOKiK na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów IH

Łącznie zakwestionowano **691 wyrobów** (19,8 proc. skontrolowanych), w tym:

- 240 urządzeń AGD,
- 179 opraw oświetleniowych,
- 160 lampek choinkowych,
- 31 urządzeń RTV,
- 26 urządzeń biurowych,
- 55 innych urządzeń elektrycznych (zasilacze, listwy elektryczne, rozgałęźniki, przedłużacze itp.).

Na wykresie 3 przedstawiono porównanie liczby zakwestionowanych wyrobów do ogólnej liczby skontrolowanych w danej grupie.

Wykres 3 Nieprawidłowości w poszczególnych grupach wyrobów

Źródło: Opracowanie UOKiK na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów IH

Skontrolowane wyroby kwestionowano ze względu na:

- brak lub nieprawidłowe oznakowanie CE – 125 wyrobów (3,6 proc. skontrolowanych),
- brak lub nieprawidłową deklarację zgodności – 162 wyroby (4,6 proc. skontrolowanych),
- niezgodności z zasadniczymi wymaganiami:
 - niepełne informacje warunkujące bezpieczeństwo użytkowania sprzętu – 390 wyrobów (11,2 proc. skontrolowanych),
 - nieprawidłowe rozwiązania konstrukcyjne – 241 wyrobów (7 proc. skontrolowanych),
 - brak informacji warunkujących bezpieczeństwo użytkowania sprzętu – 181 wyrobów (5,2 proc. skontrolowanych),
 - brak oznakowania nazwą producenta lub znakiem towarowym - 109 wyrobów (3,1 proc. skontrolowanych).

Inspektorzy Inspekcji Handlowej stwierdzali nieprawidłowości najczęściej w następujących grupach produktów:

- lampki choinkowe (w co czwartym ze skontrolowanych wyrobów stwierdzono nieprawidłowości),
- oprawy oświetleniowe (ponad 23 proc. skontrolowanych nie spełniało wymagań),
- inne urządzenia elektryczne (ponad 41 proc. wyrobów było niezgodnych z wymaganiami – najczęściej kwestionowano przedłużacze i ładowarki sieciowe).

4. Zakres podmiotowy kontroli

Kontrolami w 2011 roku objęto **757 podmiotów** na terenie całego kraju, w tym:

- 544 placówki detaliczne, w tym 203 sklepy wielkopowierzchniowe,
- 213 producentów, importerów i hurtowni.

Prowadzenie działań kontrolnych wobec podmiotów stanowiących jak najwcześniejsze ogniwo w łańcuchu dystrybucji, zapewnia dostęp do większego asortymentu wyrobów, a w przypadku produktów, mogących stwarzać zagrożenie bezpieczeństwa, pozwala na eliminowanie ich dalszego przekazywania konsumentom i użytkownikom lub usunięcie ich niezgodności z wymaganiami.

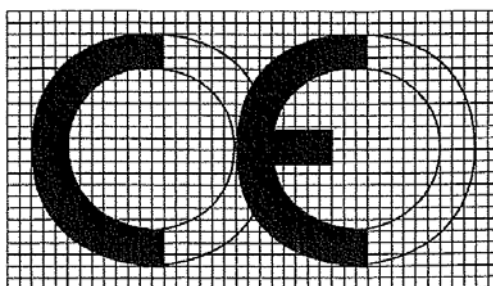
II. SZCZEGÓŁOWE USTALENIA KONTROLI

1. Prawidłowość oznakowania znakiem CE

Sprawdzono, czy zgodnie z § 11 rozporządzenia na wyrobach prawidłowo umieszczano oznakowanie CE, potwierdzające ich zgodność z zasadniczymi wymaganiami.

Ustawa zabrania wprowadzania do obrotu lub oddawania do użytku wyrobu nieposiadającego oznakowania zgodności CE.

Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia, znak CE składa się z liter "CE" o poniższych kształtach:

Fot. 1 Wzór oznakowania CE⁷

Oznakowanie CE umieszcza się bezpośrednio na sprzęcie elektrycznym, a w przypadku braku takiej możliwości, na jego opakowaniu, w instrukcji obsługi lub świadectwie gwarancyjnym. Oznakowanie to powinno być widoczne, łatwo czytelne i nieusuwalne. Inne znaki mogą być umieszczane na sprzęcie elektrycznym, jego opakowaniu, w instrukcji obsługi lub świadectwie gwarancyjnym, pod warunkiem, że nie zmniejszają widoczności i czytelności znaku CE oraz nie sugerują tego znaku.

W przypadku pomniejszenia lub powiększenia oznakowanie CE, powinno zachować proporcje podane na powyższym rysunku. Elementy znaku CE powinny mieć taką samą wysokość, która nie może być mniejsza niż 5 mm.

W tym zakresie zakwestionowano **125 wyrobów** (3,6 proc. skontrolowanych).

Ze względu na brak oznakowania CE zakwestionowano 56 wyrobów (1,6 proc. skontrolowanych):

- 14 opraw oświetleniowych (1,8 proc. skontrolowanych),
- 17 urządzeń AGD (1,3 proc. skontrolowanych),
- 7 lampek choinkowych (1,1 proc. skontrolowanych),
- 18 innych urządzeń elektrycznych.

⁷ Źródło: załącznik do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 21 sierpnia 2007 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla sprzętu elektrycznego

Ze względu na nieprawidłowe oznakowanie CE zakwestionowano 69 wyrobów (2 proc. skontrolowanych):

- 29 opraw oświetleniowych (3,8 proc. skontrolowanych),
- 22 lampek choinkowych (3,4 proc. skontrolowanych),
- 7 urządzeń AGD (0,6 proc. skontrolowanych),
- 11 innych urządzeń elektrycznych.

2. Deklaracja zgodności

Deklaracja zgodności stanowi oświadczenie producenta lub jego upoważnionego przedstawiciela stwierdzające na jego wyłączną odpowiedzialność, że wyrób jest zgodny z zasadniczymi wymaganiami.

W toku kontroli sprawdzono, czy na wyroby została wystawiona deklaracja zgodności i czy zawiera informacje określone w § 10 rozporządzenia, tj.:

- imię, nazwisko (nazwę) i adres producenta lub jego upoważnionego przedstawiciela,
- opis identyfikujący sprzęt elektryczny,
- odniesienie do norm zharmonizowanych oraz norm krajowych dotyczących tego sprzętu, opracowanych z uwzględnieniem przepisów bezpieczeństwa Międzynarodowej Komisji do Spraw Przepisów Dotyczących Zatwierdzania Sprzętu Elektrycznego (CEE), opublikowanych w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej,
- dwie ostatnie cyfry roku oznaczające rok, w którym umieszczono znak CE na sprzęcie elektrycznym,
- imię i nazwisko osoby upoważnionej do składania podpisu w imieniu producenta lub jego upoważnionego przedstawiciela.

Deklaracja zgodności zawiera również, o ile ma to zastosowanie, wskazanie dokumentacji, na podstawie której jest deklarowana zgodność sprzętu elektrycznego.

Ze względu na brak deklaracji zgodności zakwestionowano **97 wyrobów** (2,8 proc. skontrolowanych), w tym:

- 68 lampek choinkowych (10,6 proc. skontrolowanych),
- 11 opraw oświetleniowych (1,4 proc. skontrolowanych),
- 4 urządzenia RTV (1,3 proc. skontrolowanych),
- 14 urządzeń AGD (1,1 proc. skontrolowanych).

Ze względu na nieprawidłowo wystawione deklaracje zgodności zakwestionowano **65 wyrobów** (1,9 proc. skontrolowanych), w tym:

- 34 oprawy oświetleniowe (4,4 proc. skontrolowanych),
- 9 urządzeń biurowych (2,6 proc. skontrolowanych),
- 4 urządzenia RTV (1,3 proc. skontrolowanych),
- 12 urządzeń AGD (0,9 proc. skontrolowanych),
- 6 innych urządzeń elektrycznych.

Nieprawidłowości w wystawionych deklaracjach zgodności polegały na:

- braku odniesienia do właściwej dyrektywy,
- braku opisu identyfikującego sprzęt elektryczny,
- niepowołaniu odpowiednich norm,
- powołaniu nieaktualnych norm,
- braku dwóch ostatnich cyfr roku, w którym naniesiono oznakowanie CE.

3. Sprawdzenie zgodności z zasadniczymi wymaganiami

a. Ostrzeżenia, instrukcje i oznakowanie

Zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia, na sprzęcie elektrycznym powinny być zamieszczone podstawowe informacje, których znajomość i przestrzeganie są warunkiem bezpieczeństwa podczas użytkowania tego sprzętu. W przypadku braku możliwości zamieszczenia informacji na sprzęcie elektrycznym, informacje te należy podać w instrukcji obsługi, świadectwie gwarancyjnym lub w dokumentacji dołączonej do sprzętu.

W związku z brakiem informacji w powyższym zakresie zakwestionowano **181 wyrobów** (5,2 proc. skontrolowanych), w tym:

- 6 ładowarek sieciowych (40 proc. skontrolowanych),
- 113 urządzeń AGD (9 proc. skontrolowanych), w tym m.in.:
 - o 11 tosterów (25,6 proc. skontrolowanych),
 - o 5 mikserów (9,4 proc. skontrolowanych),
 - o 3 lokówki do włosów (9,4 proc. skontrolowanych),
 - o 4 blendery (9,1 proc. skontrolowanych),
 - o 9 prostownic do włosów (8,7 proc. skontrolowanych),
 - o 9 żelazek (7,4 proc. skontrolowanych),
 - o 20 czajników (6,6 proc. skontrolowanych),
 - o 1 opiekacz (2,2 proc. skontrolowanych),
 - o 4 suszarki do włosów (1,4 proc. skontrolowanych),
- 50 opraw oświetleniowych (6,5 proc. skontrolowanych),
- 2 niszczarki dokumentów (1,7 proc. skontrolowanych),
- 4 lampki choinkowe (0,6 proc. skontrolowanych),
- 6 innych wyrobów.

W związku z podaniem niekompletnych informacji w powyższym zakresie zakwestionowano **390 wyrobów** (11,2 proc. skontrolowanych), w tym:

- 144 lampki choinkowe (22,5 proc. skontrolowanych),
- 90 opraw oświetleniowych (11,7 proc. skontrolowanych),
- 101 urządzeń AGD (8 proc. skontrolowanych), w tym m.in.:
 - o 16 prostownic do włosów (15,6 proc. skontrolowanych),
 - o 14 żelazek (11,6 proc. skontrolowanych),

- o 29 czajników (9,6 proc. skontrolowanych),
- o 4 tostery (9,3 proc. skontrolowanych),
- o 3 opiekacze (6,6 proc. skontrolowanych),
- o 19 suszarek do włosów (6,4 proc. skontrolowanych),
- o 2 lokówki do włosów (6,3 proc. skontrolowanych),
- o 1 blender (2,3 proc. skontrolowanych),
- o 1 mikser (1,9 proc. skontrolowanych),
- 25 urządzeń RTV (7,8 proc. skontrolowanych), w tym m.in.:
 - o 15 radioodbiorników (18,5 proc. skontrolowanych),
 - o 2 radiomagnetofony (13,3 proc. skontrolowanych),
 - o 3 odtwarzacze DVD (6 proc. skontrolowanych),
 - o 3 odbiorniki telewizyjne (3,3 proc. skontrolowanych),
- 1 ładowarkę sieciową (6,7 proc. skontrolowanych),
- 21 urządzeń biurowych (6,1 proc. skontrolowanych):
 - o 1 bindownica (12,5 proc. skontrolowanych),
 - o 13 niszczarek dokumentów (10,7 proc. skontrolowanych),
 - o 5 laminatorów (9,1 proc. skontrolowanych),
 - o 2 drukarki (3,1 proc. skontrolowanych),
- 4 przedłużacze (4,8 proc. skontrolowanych),
- 4 inne wyroby.

Nieprawidłowości polegały na:

- niewłaściwym cechowaniu (np. oznaczenie napięcia, klasa ochronności⁸),
- braku wymaganych ostrzeżeń (np. dot. używania odpowiednich żarówek, miejsca instalacji),
- braku instrukcji.

Sprawdzano również, czy zgodnie z § 5 ust. 2 rozporządzenia, bezpośrednio na sprzęcie elektrycznym zamieszczono nazwę producenta lub znak towarowy (w przypadku braku możliwości zamieszczenia ich na tym sprzęcie – czy znalazły się na opakowaniu).

Zakwestionowano **109 wyrobów** (3,1 proc. skontrolowanych):

- 3 zasilacze sieciowe (42,9 proc. skontrolowanych),
- 3 ładowarki sieciowe (20 proc. skontrolowanych),
- 59 lampek choinkowych (9,2 proc. skontrolowanych),
- 32 oprawy oświetleniowe (4,1 proc. skontrolowanych),
- 3 przedłużacze (3,6 proc. skontrolowanych),
- 6 urządzeń AGD (0,5 proc. skontrolowanych):
 - o 3 lokówki do włosów (9,4 proc. skontrolowanych),

⁸ W zależności od zastosowanego urządzeń elektrycznych rodzaju ochrony przeciwporażeniowej rozróżnia się klasy ochronności: 0, I, II i III.

- o 3 prostownice do włosów (2,9 proc. skontrolowanych),
- 3 inne wyroby.

b. Bezpieczeństwo urządzeń (kwestie techniczne, konstrukcja)

Zgodnie z § 6 rozporządzenia, sprzęt elektryczny należy projektować i wytwarzać w sposób zapewniający jego zgodność z zasadami ochrony przed zagrożeniami, pod warunkiem, że jest on użytkowany zgodnie z przeznaczeniem i utrzymywany we właściwym stanie technicznym. Ponadto sprzęt elektryczny wraz z jego częściami składowymi powinien być wytwarzany w sposób zapewniający jego bezpieczny oraz prawidłowy montaż i przyłączenie.

Stosownie do § 7 rozporządzenia, w celu ochrony przed zagrożeniami stwarzanymi przez sprzęt elektryczny, w procesie jego projektowania i wytwarzania należy przewidzieć i zastosować w nim odpowiednie środki techniczne zapewniające:

- ochronę ludzi i zwierząt domowych przed niebezpieczeństwem urazu lub innej szkody, mogących powstać w wyniku bezpośredniego lub pośredniego kontaktu z elektrycznością;
- niepowstawanie temperatury, łuków lub promieniowania, mogących spowodować niebezpieczeństwo;
- ochronę ludzi, zwierząt domowych i mienia przed niebezpieczeństwem o charakterze nieelektrycznym, spowodowanym przez ten sprzęt;
- odpowiednią do dających się przewidzieć warunków izolację.

W celu ochrony przed zagrożeniami mogącymi powstać na skutek oddziaływania czynników zewnętrznych na sprzęt elektryczny, w procesie jego projektowania i wytwarzania należy przewidzieć i zastosować w nim odpowiednie środki techniczne, aby ten sprzęt:

- spełniał przewidywane wymagania mechaniczne w taki sposób, aby ludzie, zwierzęta domowe oraz mienie nie byli narażeni na niebezpieczeństwo;
- był odporny na wpływy niemechaniczne w dających się przewidzieć warunkach otoczenia w taki sposób, aby ludzie, zwierzęta domowe oraz mienie nie byli narażeni na niebezpieczeństwo;
- nie narażał ludzi, zwierząt domowych oraz mienia na niebezpieczeństwo związane z możliwymi do przewidzenia warunkami przeciążenia.

Przeprowadzone badania organoleptyczne i laboratoryjne wyrobów wykazały nieprawidłowe rozwiązania konstrukcyjne w 241 z nich (7 proc. skontrolowanych).

Badania organoleptyczne wykazały nieprawidłowości konstrukcyjne w przypadku **229 wyrobów** (6,6 proc. skontrolowanych):

- 70 opraw oświetleniowych (9,1 proc. skontrolowanych),
- 57 lampek choinkowych (8,9 proc. skontrolowanych),
- 95 urządzeń AGD (7,5 proc. skontrolowanych), w tym m.in.:
 - o 11 tosterów (25,6 proc. skontrolowanych),

- o 3 termowentylatory (15,8 proc. skontrolowanych),
- o 8 żelazek (11,6 proc. skontrolowanych),
- o 5 mikserów (9,4 proc. skontrolowanych),
- o 4 blendery (9,1 proc. skontrolowanych),
- o 3 lokówki do włosów (6,3 proc. skontrolowanych),
- o 18 czajników (6 proc. skontrolowanych),
- o 5 prostownic do włosów (4,9 proc. skontrolowanych),
- o 1 opiekacz (2,2 proc. skontrolowanych),
- 3 przedłużacze (3,6 proc. skontrolowanych),
- 4 inne wyroby.

Kwestionowano:

- nieodpowiednią długość przewodu zasilającego,
- niewłaściwe mocowanie poszczególnych elementów wyrobu,
- nieodpowiednią izolację,
- niewłaściwe zabezpieczenie przewodów przed uszkodzeniem,
- brak transformatora wytwarzającego bezpieczne napięcie,
- brak zabezpieczenia przewodów przed wyrwaniem,
- niedostateczne zabezpieczenie przed poparzeniem użytkownika,
- zastosowanie przewodów o niewłaściwym przekroju,
- zastosowanie wtyczek „angielskich”.

Poniżej przedstawiono zdjęcia obrazujące przykładowe nieprawidłowości stwierdzone podczas badań organoleptycznych przez inspektorów Inspekcji Handlowej.

Fotografia 2 ukazuje niewłaściwie wykonaną obudowę grzałki elektrycznej.

Fot. 2 Grzałka elektryczna – wadliwa obudowa
Źródło: materiały WIIH w Kielcach

Fotografia 3 ukazuje niewłaściwie zamocowane elementy oprawy oświetleniowej.

Fot. 3 Lampka nocna – niewłaściwe mocowanie elementów wyrobu (tylko na wcisk)
Źródło: materiały WIIH w Kielcach

Fotografia 4 ukazuje niewłaściwe mocowanie przewodów przedłużacza.

Fot. 4 Przedłużacz – niewłaściwe mocowanie przewodów (tylko lutowane), brak zabezpieczenia przed wyrwaniem
Źródło: materiały WIIH w Lublinie

Fotografia 5 ukazuje niewłaściwie zabezpieczone przewody oprawy oświetleniowej.

Fot. 5 Lampka – brak zabezpieczenia przewodu przed uszkodzeniem
Źródło: materiały WIIH w Lublinie

Fotografia 6 ukazuje wtyczkę typu „angielskiego”.

Fot. 6 Wtyczka „angielska” nieprzystosowana do gniazd wtyczkowych stosowanych na obszarze Polski
Źródło: <http://www.radio.szczecin.pl/public/150/12837.jpg>

Fotografia 7 ukazuje niewłaściwie zabezpieczony przewód oprawy oświetleniowej.

Fot. 7 Lampka – brak zabezpieczenia przewodu przed uszkodzeniem

Źródło: materiały WIIH w Białymstoku

Badania laboratoryjne wykazały nieprawidłowości konstrukcyjne w przypadku **12 wyrobów** (0,3 proc. skontrolowanych, 23,5 proc. przebadanych laboratoryjnie):

- 1 ładowarka sieciowa (6,6 proc. skontrolowanych, 100 proc. przebadanych laboratoryjnie),
- 7 czajników (2,3 proc. skontrolowanych, 31,8 proc. przebadanych laboratoryjnie),
- 2 suszarki do włosów (0,7 proc. skontrolowanych, 9,5 proc. przebadanych laboratoryjnie),
- 1 lampki choinkowe (0,2 proc. skontrolowanych, 33,3 proc. przebadanych laboratoryjnie),
- 1 oprawa oświetleniowa (0,1 proc. skontrolowanych, 25 proc. przebadanych laboratoryjnie).

Badania prowadzono w następujących jednostkach akredytowanych:

- **VDE** (Verband der Elektrotechnik Elektronik Informationstechnik) - stowarzyszenie elektryków z siedzibą we Frankfurcie nad Menem, skupiające około 34 000 członków z całego świata, powstałe w 1893 roku, jego fundatorem był Werner von Siemens. Jest to organizacja użyteczności publicznej, której misją jest bezpieczeństwo użytkowania sprzętu elektrycznego, elektronicznego i informatycznego. Jego głównym zadaniem jest opracowywanie norm oraz badanie i certyfikacja produktów elektrotechnicznych. VDE jest też głównym założycielem i udziałowcem IEC (ang. International Electrotechnical Commission - Międzynarodowa Komisja Elektrotechniczna). Stowarzyszenie VDE posiada 55 grup naukowych na wyższych uczelniach technicznych, które kształcą studentów w zakresie przepisów i normalizacji. **Instytut**

Badań i Certyfikacji VDE powstał w 1920 roku i ma swoją siedzibę w Offenbach niedaleko Frankfurtu nad Menem. Jest jednostką notyfikowaną (numer notyfikacji – 0366). VDE certyfikuje produkty w ponad 7 000 firm na całym świecie, wykonuje ponad 100 000 badań rocznie. Laboratorium posiada około 3 000 nowoczesnych systemów badań, zatrudnia około 800 inżynierów i ekspertów.

- **Zakłady Badań i Atestacji "ZETOM" im. Prof. F. Stauba w Katowicach sp. z o.o.** - najstarsza polska jednostka badawczo-atestacyjna w dziedzinie jakości o ponad 100-letniej tradycji, wywodząca się z Mechanicznej Stacji Doświadczalnej Politechniki Lwowskiej. ZETOM jest jednostką akredytowaną przez Polskie Centrum Akredytacji i autoryzowaną oraz notyfikowaną w Unii Europejskiej o numerze identyfikacyjnym 1436 dla dyrektyw - niskonapięciowej, maszynowej, zabawkowej, budowlanej, kompatybilności elektromagnetycznej. ZETOM Katowice prowadzi także kompleksową działalność szkoleniową w zakresie Nowoczesnych Systemów Jakości i Zarządzania.
- **Jednostka Naukowo-Badawcza EUROVITA Sp. z o. o.** - w skład której wchodzi Laboratorium Badawcze Maszyn i Urządzeń, którego wiarygodność i dokładność badań jest ściśle związana z posiadanym certyfikatem akredytacji AB 750 wydanym przez Polskie Centrum Akredytacji. Specjalizuje się w badaniach urządzeń elektrycznych oraz wszelkich innych działaniach mających stanowić podstawę do wystawiania przez producentów deklaracji zgodności i umieszczania na wyrobach oznakowania CE.
- **Centrum Oceny, Badań i Rozwoju Sprzętu Elektronicznego i Elektrotechnicznego ELTEST Laboratorium Badawcze i Zakład Certyfikacji** – jednostka notyfikowana nr 1465 w zakresie dyrektyw LVD (2006/95/EC) oraz EMC (2004/108/EC). W ramach firmy ELTEST działa także jednostka certyfikująca, która wystawia świadectwa zgodności z dyrektywami, jak i potwierdza - jako strona trzecia - deklaracje zgodności. Firma organizuje także seminaria i szkolenia poświęcone problematyce oceny zgodności.
- **Stowarzyszenie Elektryków Polskich Biuro Badawcze ds. Jakości** - prowadzi działalność od 1933 r., jest jedną z najstarszych tego typu instytucji na świecie. Jest jednostką notyfikowaną przez Komisję Europejską dla dyrektywy dotyczącej wyrobów elektrycznych powszechnego użytku (tzw. Dyrektywa Niskonapięciowa - LVD) – pod nr 1509 BBJ jest również sygnatariuszem międzynarodowych porozumień dotyczących programów certyfikacji europejskiej CCA, ENEC i HAR oraz ogólnoświatowej IECEE – CB Scheme. Kompetencje BBJ potwierdzają ponadto certyfikaty akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji obejmujące działalność w zakresie badań laboratoryjnych (nr AB 044) i w zakresie certyfikacji (nr AC 012).

Kwestionowano:

- a) w przypadku czajników:
 - nieodpowiednią izolację podstawki,
 - niezachowanie minimalnej szerokości 3 mm i powierzchni 2 mm² otworu odpływowego,

- nieodpowiednią wytrzymałość mechaniczną,
- nieprawidłowe mocowanie ogranicznika temperatury,
- nadmierny przyrost temperatury uchwytu czajnika,
- wykonanie listwy przyłączeniowej elementu grzejnego z materiału palnego.

Fotografia 8 ukazuje uszkodzoną podstawę czajnika.

Fot. 8 Czajnik elektryczny – podstawa uszkodzona podczas testu na wytrzymałość
Źródło: Sprawozdanie z badań VDE nr 5014508-9999-0001/156085 FG72/jw. #W5

Fotografia 9 ukazuje nieprawidłowe mocowanie ogranicznika temperatury czajnika.

Fot. 9 Czajnik elektryczny – nieprawidłowe mocowanie ogranicznika temperatury
Źródło: Sprawozdanie z badań VDE nr 5014508-9999-0001/156085 FG72/jw. #W1

-
- b) w przypadku oprawy oświetleniowej:
- wyposażenie nieodłączanego giętkiego przewodu zasilającego w rozbieralną wtyczkę,
 - zastosowanie we wtyczce niewłaściwego zaciskania końcówek,
 - brak we wtyczce odgiętki zabezpieczającej przewód przed nadmiernym skręcaniem.
- c) w przypadku lampek choinkowych:
- ostre krawędzie otworów wlotowych urządzenia sterującego, powodujące przecięcie izolacji przewodu i dostęp do części pod napięciem,
 - zastosowanie wtyczki i gniazda przyłączeniowego o zaniżonych wymiarach,
 - niewłaściwą długość między wtyczką, a pierwszą lampką.
- d) w przypadku ładowarki sieciowej:
- nieprawidłową konstrukcję transformatora sieciowego i płytki drukowanej,
 - zaniżoną odporność izolacji,
 - brak odporności elementów obudowy ładowarki na wysoką temperaturę,
 - nieodpowiednią wytrzymałość ogniową,
 - zastosowanie obudowy ładowarki w kształcie wtyczki sieciowej.
- e) w przypadku suszarek do włosów:
- niezabezpieczenie oprzewodowania wewnętrznego przed uszkodzeniami mechanicznymi,
 - zastosowanie na przewodzie przyłączeniowym nieodpowiedniej wtyczki,
 - nieodpowiednie mocowanie przewodu przyłączeniowego,
 - niedostateczne zabezpieczenie przed pożarem i porażeniem prądem,
 - niewłaściwe mocowanie spirali grzejnej.

Fotografia 10 przedstawia suszarkę do włosów po badaniu pod kątem odporności na niepoprawne użytkowanie.

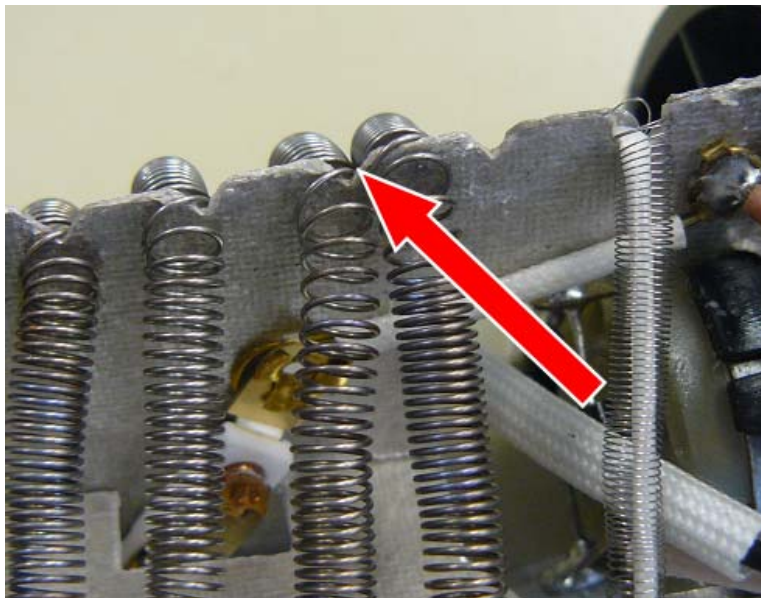
Fot. 10 Suszarka do włosów – stan po badaniu pod kątem odporności na niepoprawne użytkowanie
Źródło: Sprawozdanie z badań VDE nr 5014508-9999-0001/156085 FG72/jw. #H3

Fotografia 11 ukazuje niewłaściwie zabezpieczone przewody suszarki do włosów.

Fot. 11 Suszarka do włosów – niewłaściwie zabezpieczone przewody
Źródło: Sprawozdanie z badań VDE nr 5014508-9999-0001/156085 FG72/jw. #H6

Fotografia 12 ukazuje niewłaściwe mocowanie spirali grzejnej suszarki do włosów.

Fot. 12 Suszarka do włosów – niewłaściwie mocowanie spirali grzejnej
Źródło: Sprawozdanie z badań VDE nr 5014508-9999-0001/156085 FG72/jw. #H18

III. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI CELNYMI

Skutecznym sposobem eliminowania importowanych wyrobów, mogących zagrażać bezpieczeństwu i zdrowiu użytkowników, jest zatrzymywanie ich przez organy celne przed dopuszczeniem do obrotu.

W przypadku wątpliwości, co do spełniania przez wyrób zasadniczych, szczegółowych lub innych wymagań, organy celne mogą zwrócić się do Inspekcji Handlowej o wydanie opinii, zgodnie z art. 27-29 sekcja 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 765/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. ustanawiającego wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 339/93 (Dz. Urz. UE L 218/30)⁹.

Wydanie przez Inspekcję Handlową opinii o niespełnieniu przez wyrób zasadniczych lub innych wymagań może być podstawą zatrzymania wyrobu przez organ celny już w momencie jego wprowadzania na terytorium Unii Europejskiej. W takim przypadku podmiot odpowiedzialny za przywóz wyrobu zobowiązany jest do jego wywozu poza obszar UE, zniszczenia wyrobu lub doprowadzenia do zgodności z wymogami. Liczba przedstawianych przez organy celne wniosków wykazuje stałą tendencję wzrostową.

W 2011 roku Inspekcja Handlowa wydała dla organów celnych łącznie 386 opinii (w 2010 roku – 283 opinie), z czego 151 (39 proc.) dotyczyło sprzętu elektrycznego w zakresie spełniania zasadniczych lub innych wymagań opinii (w 2010 roku – 77 opinii). Tylko 24 wydane opinie dotyczące sprzętu elektrycznego były pozytywne (w 2010 roku – 11 opinii). Najczęściej stwierdzaną niezgodnością było nieprawidłowe oznakowanie urządzeń.

⁹ Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oceny zgodności i niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 102, poz. 586), dotychczas obowiązujące rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2008 r. w sprawie działań podejmowanych w związku z zatrzymaniem wyrobów, co do których istnieją uzasadnione okoliczności wskazujące, że nie spełniają one zasadniczych lub innych wymagań (Dz. U. Nr 38, poz. 215) zachowywało moc nie dłużej niż przez sześć miesięcy od dnia wejścia w życie ww. ustawy, to jest do 18 listopada 2011 r.

IV. PODSUMOWANIE

1. Działania podjęte przez wojewódzkie inspektoraty Inspekcji Handlowej oraz Prezesa UOKiK i ich wyniki

W zależności od rodzaju stwierdzonych nieprawidłowości, wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej podjęli szereg działań mających na celu ich wyeliminowanie. Do najczęściej stosowanych należały kierowane do właścicieli kontrolowanych placówek, producentów, importerów i dystrybutorów wystąpienia, zawierające wnioski o podjęcie dobrowolnych działań eliminujących stwierdzone nieprawidłowości, zmierzające do zapewnienia wprowadzania do obrotu handlowego wyrobów bezpiecznych, o właściwej jakości lub spełniających zasadnicze wymagania oraz oznaczonych zgodnie z obowiązującymi przepisami. Jednocześnie, niezależnie od pisemnych wystąpień, inspektorzy w toku kontroli informowali o obowiązujących przepisach prawnych oraz konieczności ich przestrzegania.

W większości przypadków kontrolowani przedsiębiorcy niezwłocznie po zapoznaniu się z wynikami kontroli podejmowali działania naprawcze mające na celu usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości. Dotyczyło to głównie produktów niewłaściwie oznakowanych i polegało na zmianie oznakowania produktów lub zobowiązaniu się do jego poprawy. Przedsiębiorcy dobrowolnie wycofywali z obrotu wyroby niewłaściwie oznaczone do momentu poprawy ich oznakowania lub dokonywali zwrotu zakwestionowanych wyrobów do dostawcy (producenta, importera). Działania takie umożliwiono przedsiębiorcom w 469 przypadkach.

Na podstawie art. 40k ust. 1 ustawy wydano 132 decyzje, zakazujące kontrolowanym podmiotom dalszego udostępniania wyrobów użytkownikowi, konsumentowi lub dystrybutorowi. Decyzje dotyczyły m.in.:

- 41 opraw oświetleniowych,
- 21 lampek choinkowych,
- 11 czajników,
- 9 tosterów,
- 7 kuchenek mikrofalowych,
- 5 frytkownic,
- 5 prostownic do włosów.

Akta kontroli dotyczące **362 wyrobów** niespełniających zasadniczych i innych wymagań zostały przekazane przez wojewódzkich inspektorów Inspekcji Handlowej Prezesowi UOKiK celem wszczęcia postępowania administracyjnego w sprawie wprowadzonych do obrotu wyrobów niezgodnych z zasadniczymi lub innymi wymaganiami. Zgodnie z przepisami ustawy stroną postępowania jest osoba, która wprowadziła do obrotu lub oddała do użytku wyrób niezgodny z zasadniczymi,

szczegółowymi lub innymi wymaganiami, wobec której postępowanie zostało wszczęte. Stroną postępowania może być także dystrybutor.

W 271 przypadkach Prezes UOKiK wszczął postępowanie administracyjne, zakończone wydaniem **14 decyzji dotyczących 128 rodzajów wyrobów** (art. 41c ust. 3, 4 i 5 ustawy). W decyzjach tych nakazano podmiotom odpowiedzialnym za wprowadzenie na rynek wyrobów ich wycofanie z obrotu. Przedsiębiorcy zostali też zobowiązani do podania do publicznej wiadomości informacji o stwarzających zagrożenie wyrobach. W przypadku, gdy przedsiębiorca uchyła się od wykonania decyzji, możliwe jest wdrożenie postępowania egzekucyjnego, włącznie z zastosowaniem kary w celu przymuszenia do realizacji nałożonych obowiązków.

W przypadku **80 wyrobów postępowanie umorzono** z uwagi na podjęcie przez stronę działań naprawczych polegających na usunięciu nieprawidłowości, wycofaniu wyrobów z obrotu i powiadomieniu konsumentów o niebezpiecznych wyrobach. W toku prowadzonych postępowań producenci decydowali się również na zaprzestanie produkcji kwestionowanych wyrobów. Dzięki dobrowolnym działaniom przedsiębiorców podjętych w wyniku prowadzonych postępowań możliwe było szybkie wyeliminowanie z rynku produktów stwarzających zagrożenie dla konsumentów.

W 76 przypadkach postępowania są w toku lub z uwagi na nieustalenie podmiotu wprowadzającego wyroby do obrotu, małą ilość wyrobów bądź brak poważnego zagrożenia odstąpiono od prowadzenia postępowań, umożliwiając przedsiębiorcom podjęcie dobrowolnych działań. Ich wykonanie było monitorowane przez wojewódzkie inspektoraty IH.

Szczegółowe informacje na temat prowadzonych postępowań administracyjnych przedstawiono w załącznikach 1 i 2 do niniejszego Raportu.

2. Rejestr wyrobów niezgodnych z zasadniczymi, szczegółowymi lub innymi wymaganiami

Zgodnie z art. 39a ustawy, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów prowadzi również rejestr wyrobów niezgodnych z zasadniczymi, szczegółowymi lub innymi wymaganiami, do którego wpisywane są wyroby, wobec których wydano prawomocne decyzje administracyjne nakazujące wycofanie wyrobu z obrotu, ze względu na niespełnianie zasadniczych, szczegółowych lub innych wymagań. Oprócz Prezesa UOKiK, również inne organy znajdujące się w systemie kontroli wyrobów, wydają decyzje nakazujące wycofanie wyrobu z obrotu zgodnie z ustawą o systemie oceny zgodności lub stosownymi odrębnymi aktami, np. Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej, wojewódzcy inspektorzy nadzoru budowlanego. Wpis do rejestru wyrobów niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami jest dodatkową dolegliwością dla przedsiębiorcy, który wprowadził na rynek wyrób niespełniający wymagań i nie podjął współpracy z odpowiednim organem

wyspecjalizowanym. W omawianym okresie do rejestru wpisano łącznie 20 wyrobów, wobec których wydano decyzje administracyjne uprawomocnione do końca 2011 roku, w tym:

- 10 lampek choinkowych,
- 3 oprawy oświetleniowe,
- 3 suszarki do włosów,
- czajnik,
- lokówkę do włosów,
- prostownicę do włosów,
- ładowarkę sieciową.

Rejestr produktów niebezpiecznych oraz rejestr wyrobów niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami są dostępne na stronie internetowej Urzędu pod adresem: http://publikacje.uokik.gov.pl/hermes3_pub/.

3. Zawiadomienie organów ścigania

W 168 przypadkach wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej skierowali zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do organów ścigania, w związku z wprowadzaniem do obrotu wyrobów niespełniających zasadniczych wymagań.

Zawiadomienia dotyczyły:

- 5 czajników,
- 39 lampek choinkowych,
- 6 ładowarek,
- 49 opraw oświetleniowych,
- 11 urządzeń biurowych,
- 15 innych urządzeń.

4. Wspólnotowy system szybkiego powiadamiania o produktach niebezpiecznych RAPEX

System RAPEX to system zarządzany przez Komisję Europejską (Dyrekcję Generalną ds. ochrony zdrowia i konsumentów – DG SANCO) służący szybkiej wymianie informacji między krajami Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) a Komisją Europejską (KE) na temat nieżywnościowych produktów stwarzających poważne zagrożenie dla użytkowników. W Polsce system ten działa na podstawie art. 29 ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów oraz wytycznych KE zawartych w Decyzji 2010/15/UE ustanawiającej wytyczne dotyczące zarządzania wspólnotowym systemem szybkiej informacji „RAPEX”, utworzonym na mocy art. 12 oraz procedurą zgłoszeniową ustanowioną na mocy art. 11 dyrektywy 2001/95/WE (dyrektywa w sprawie ogólnego bezpieczeństwa produktów).

W systemie gromadzone są informacje: o działaniach organów administracji państwowej ograniczających wprowadzanie na rynek produktów lub nakazujących ich wycofanie z rynku (art. 12 dyrektywy 2001/95/WE), w wyniku stwierdzenia istnienia poważnego zagrożenia, zwłaszcza gdy produkt może znajdować się w obrocie w innych krajach członkowskich Unii Europejskiej, działaniach podjętych z własnej inicjatywy przez producentów lub dystrybutorów w celu zapobieżenia lub wyeliminowania zagrożeń stwarzanych przez ich produkty (art. 12 dyrektywy 2001/95/WE) oraz produktach stwarzających zagrożenie inne niż poważne lub występujących tylko na terenie jednego kraju (art. 11 dyrektywy 2001/95/WE lub INFO).

W Urzędzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustanowiono polski punkt kontaktowy koordynujący przepływ tych informacji. Jego zadaniem jest analiza zgłoszeń i podejmowanie decyzji o działaniach, jakie należy podjąć w celu zapobieżenia zagrożeniu. W wyniku analizy zlecane są kontrole właściwym organom kontroli (np. Inspekcji Handlowej). Krajowe organy kontroli sprawdzają, czy te produkty znajdują się na polskim rynku i ustalają rzeczywisty poziom zagrożenia.

Punkt kontaktowy przekazuje do systemu RAPEX informacje o produktach znajdujących się na polskim rynku, które stwarzają zagrożenie dla życia lub zdrowia użytkowników i wobec których podjęto skuteczne działania (np. wydano nakaz wycofania z obrotu), a także o dobrowolnych zgłoszeniach przedsiębiorców dot. ich wyrobów, które mogą stwarzać zagrożenie oraz działaniach naprawczych, jakie podjęli w tym zakresie.

Informacje o produktach niebezpiecznych dostępne są w języku angielskim także dla opinii publicznej. KE publikuje je w postaci cotygodniowych raportów (w piątek) pod adresem: http://ec.europa.eu/consumers/dyna/rapex/rapex_archives_en.cfm. Znajdują się tam również wpisy archiwalne (od 2005 roku).

Ogółem w 2011 roku w systemie RAPEX opublikowano 1 567 notyfikacji, z czego 149 dotyczyło różnego rodzaju urządzeń elektrycznych. Polski punkt kontaktowy przekazał w omawianym okresie 4 notyfikacje (dotyczące poważnych zagrożeń stwarzanych przez czajniki elektryczne, lampki choinkowe, ładowarki i ogrzewacze wody) – fotografie poniżej.

Fotografia 13 ukazuje podgrzewacz wody ECOWAY.

Fot. 13 Podgrzewacz wody ECOWAY
Źródło: Notyfikacja nr 0857/11

Fotografia 14 ukazuje lampki choinkowe 240 Rice Lights.

Fot. 14 Lampki choinkowe 240 Rice Lights
Źródło: Notyfikacja nr 1247/11

Fotografia 15 ukazuje czajnik Clatronic.

Fot. 15 Czajnik Clatronic
Źródło: Notyfikacja nr 1269/11

Fotografia 16 ukazuje ładowarkę SINO SKY.

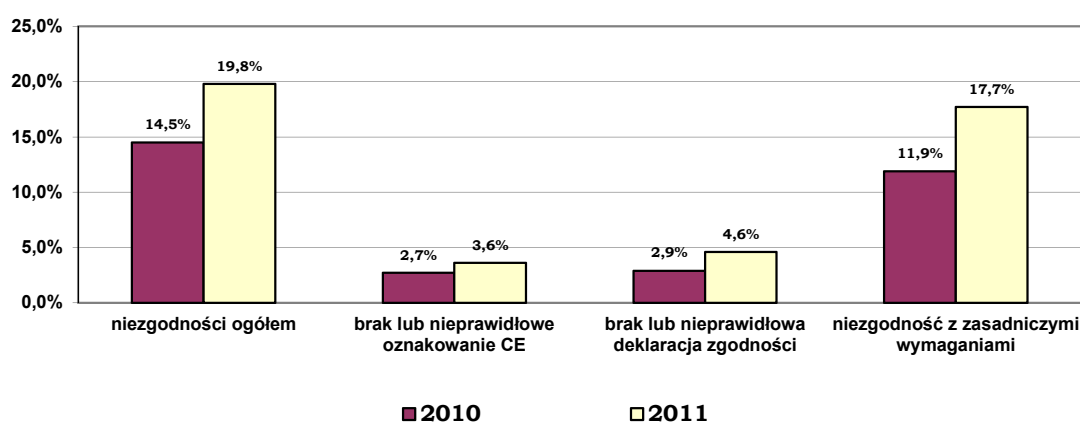

Fot. 16 Ładowarka SINO SKY
Źródło: Notyfikacja nr 1270/11

5. Analiza i ocena wyników kontroli

Konsumenckie wyroby elektryczne, obok zabawek, są stałym elementem planów kontrolnych Inspekcji Handlowej. Wyniki kontroli przeprowadzonych w 2011 roku potwierdzają, że część segmentów tego rynku nadal wymaga podejmowania systematycznych działań przez organy kontroli.

Wykres 4 Zestawienie wyników kontroli sprzętu elektrycznego przeprowadzonych w 2010 r. i 2011 r.

Źródło: Opracowanie UOKiK na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów IH

W porównaniu do kontroli sprzętu elektrycznego przeprowadzonych w 2010 roku widoczny jest wzrost odsetka stwierdzonych nieprawidłowości: z 14,5 proc. do 19,8 proc. Szczególnie niepokojące jest zwiększenie się odsetka wyrobów kwestionowanych w związku z niezgodnościami z zasadniczymi wymaganiami, zwłaszcza w zakresie nieprawidłowości konstrukcyjnych (w 2010 r. zakwestionowano w tym zakresie 6 proc. skontrolowanych wyrobów, w 2011r. - 7 proc.) - ich występowanie wiąże się ze znacznym ryzykiem porażenia prądem elektrycznym i pożarem.

Zwiększony odsetek wykrywanych niezgodności z zasadniczymi wymaganiami wiąże się z faktem, że podczas kontroli inspektorzy dokonując oceny wyrobów coraz powszechniej i sprawniej posługiwali się zaleceniami Prezesa UOKiK opracowanymi na podstawie odpowiednich norm zharmonizowanych z dyrektywą LVD. Umożliwia to dokonanie szczegółowych oględzin z uwzględnieniem mających wpływ na bezpieczeństwo oznaczeń i niektórych rozwiązań konstrukcyjnych. Nie bez znaczenia pozostaje także fakt stałego wzrostu doświadczenia inspektorów prowadzących kontrole.

Ponadto w 2011 roku przebadano laboratoryjnie 51 urządzeń elektrycznych - jest to najdokładniejszy sposób oceny wyrobów, choć wymagający znacznych nakładów

finansowych. Przede wszystkim były to suszarki do włosów i czajniki elektryczne, które szczególnie często są przedmiotami skarg konsumentów.

Analiza przyczyn niezgodności wskazuje, że uchybienia w oznakowaniu, instrukcjach obsługi oraz deklaracjach zgodności spowodowane są w głównej mierze brakiem odpowiedniej kontroli ze strony producentów. Brak bieżącej weryfikacji zgodności danych zamieszczonych w sporządzanych dokumentach i na tabliczkach znamionowych z wymaganiami określonymi w zmieniających się przepisach krajowych i unijnych, wydaje się główną przyczyną stwierdzanych uchybień. Zakres niezgodności wskazuje, że zarówno wytwórcy unijni, jak i przedsiębiorcy produkujący poza terytorium Unii, nie przykładają należytej staranności do kwestii należytego oznakowania wprowadzanych na rynek wyrobów oraz umieszczania właściwych informacji w instrukcjach użytkowania. Podkreślić należy, że brak jasno sformułowanej informacji o sposobie korzystania z urządzeń zasilanych energią elektryczną może prowadzić do ich niewłaściwego użycia i w konsekwencji poważnych obrażeń użytkowników.

Najwyższy odsetek objętych kontrolą wyrobów zakwestionowano w województwach: kujawsko-pomorskim – 33 proc., śląskim – 32,5 proc., lubelskim – 27,6 proc. oraz pomorskim – 27,2 proc.

Grupą wyrobów o największym odsetku stwierdzonych nieprawidłowości są lampki choinkowe - w 2011 roku zakwestionowano co czwarty produkt. Podobny odsetek nieprawidłowości stwierdzono wśród opraw oświetleniowych (ponad 23 proc. przypadków) oraz urządzeń AGD - prawie 19 proc. niezgodnych produktów. Wyniki kontroli przeprowadzonych w 2011 roku pokazały, że rynek sprzętu RTV oraz urządzeń biurowych charakteryzuje się niskim odsetkiem wyrobów niespełniających wymagań. Zastrzeżenia kontrolujących wzbudziło odpowiednio 9,7 proc. i 7,5 proc. wyrobów.

Największy udział nieprawidłowości stwierdzonych w lampkach choinkowych i oprawach oświetleniowych dotyczył wyrobów importowanych, co może prowadzić do wniosku, że importerzy nie przejawiają dostatecznej dbałości o jakość oferowanych wyrobów. Jednocześnie prostota konstrukcji niektórych wyrobów sprawia, że ich producenci szukając oszczędności mają do dyspozycji niewiele środków do ich osiągnięcia, stąd np. zastępowanie odpowiednich przewodów zbyt cienkimi, ale za to tańszymi czy też rezygnacja z elementów mających wpływ na bezpieczeństwo, jak np. odciążki. W przypadku masowej produkcji działania takie, choć jednostkowo mało znaczące, dają nieodpowiedzialnym przedsiębiorcom znaczne zyski, pozwalając konkurować ceną z dobrymi jakościowo wyrobami. W przypadku lampek choinkowych na efektywność działań organów kontroli wpływa pośrednio fakt sezonowości tego rodzaju wyrobów (krótki okres oferowania do sprzedaży utrudniający typowanie do kontroli, rozdrobnione

kanały dystrybucji – przykładowo sprzedaż na bazarach i targowiskach w niewielkich ilościach, co wpływa na skuteczność eliminowania wyrobów niezgodnych).

W przypadku sprzętu AGD wydaje się, że niezgodności w oznakowaniu można tłumaczyć brakiem wiedzy o obowiązujących przepisach. Jednak stwierdzane wady konstrukcyjne świadczą o stosowaniu nieodpowiednich, ale za to tańszych, materiałów i technologii.

Stosunkowo mały odsetek nieprawidłowości stwierdzono na rynku sprzętu RTV oraz urządzeń biurowych. Prawdopodobnie wiąże się to z faktem, że ich produkcja wymaga zastosowania skomplikowanych technologii i opatentowanych rozwiązań technicznych, zatem ich producentami są renomowane firmy, dla których dobra reputacja ma duże znaczenie. Nie są to wyroby powszechnego użytku i potrzeby, zatem decyzję o zakupie podejmuje się rozważniej, zwykle po porównaniu większej liczby ofert.

V. PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI DLA KONSUMENTÓW

1. Bezpieczeństwo urządzeń elektrycznych¹⁰

Instalacja elektryczna

Warunkiem zapewnienia bezpieczeństwa urządzeń elektrycznych jest nie tylko przestrzeganie zaleceń zawartych w dołączonych instrukcjach obsługi, lecz także właściwy stan instalacji elektrycznej.

Prawidłowo działająca instalacja elektryczna w domu, mieszkaniu lub miejscu pracy jest jednym z najważniejszych czynników wpływających na bezpieczeństwo. Dlatego powinien ją projektować, wykonać i remontować wyłącznie elektryk z odpowiednimi uprawnieniami.

W projekcie instalacji elektrycznej powinien być uwzględniony większy pobór mocy przez zainstalowane urządzenia. Należy również przewidzieć zwiększenie obciążenia w przyszłości, ważne jest też wydzielenie odpowiedniej liczby obwodów trójfazowych przeznaczonych do zasilania urządzeń o większej mocy. Zamontować należy odpowiednią ilość gniazd wtykowych oraz zadbać o ich bezpieczną lokalizację. Warto mieć na uwadze, że przyłączenie zbyt wielu urządzeń do jednego gniazda (np. za pomocą rozgałęziacza) powoduje nadmierne obciążenie instalacji elektrycznej. Istotne jest użycie w instalacji odpowiednich przewodów z osobnym przewodem ochronnym oraz prawidłowy dobór bezpieczników i zabezpieczenia różnicowoprądowego.

Zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity: Dz. U. 2010 r. Nr 243 poz. 1623, ze zm.) właściciel lub zarządca budynku zobowiązany jest nie rzadziej niż raz na 5 lat do dokonania kontroli instalacji elektrycznej i piorunochronnej w zakresie stanu sprawności połączeń, osprzętu, zabezpieczeń i środków ochrony od porażeń, oporności izolacji przewodów oraz uziemień instalacji i aparatów.

Zakup i postępowanie ze sprzętem elektrycznym

Każdy produkt powinien być oznakowany danymi, które umożliwiają identyfikację przedsiębiorcy odpowiedzialnego za wprowadzenie produktu na polski rynek – jego nazwą i adresem. Wyniki kontroli Inspekcji Handlowej niejednokrotnie wskazują, że bezpieczeństwu użytkowników bardzo często zagrażają produkty nieznanego pochodzenia. Rzetelny przedsiębiorca sprawdza bezpieczeństwo wytwarzanego produktu i nie ma powodu, aby ukrywać swoje dane. Pamiętajmy także, że w przypadku braku możliwości skontaktowania się z przedsiębiorcą mamy ograniczone możliwości dochodzenia naszych praw.

¹⁰ W opracowaniu wykorzystano m.in. materiały serwisów: <http://www.e-instalacje.pl> oraz <http://www.sep.com.pl>

Każdy wyrób powinien posiadać także oznaczenia umożliwiające dokładną i jednoznaczną jego identyfikację, głównie nazwę produktu, model lub określenie typu. Ponadto każdy towar podlegający sprzedaży detalicznej powinien być oznaczony ceną. Cena wyrobu nie powinna być wyłącznym kryterium decydującym o naszym wyborze, może się bowiem zdarzyć, że niska cena jest związana z niską jakością, szczególnie w przypadku produktów pochodzących z importu.

Pamiętajmy, że wszelkie informacje umieszczone na kupowanych przez nas produktach lub ich opakowaniach albo zamieszczone w dołączonych instrukcjach powinny być podane obowiązkowo w języku polskim, co ma na celu ograniczenie ryzyka wynikającego z zastosowania zakupionego produktu niezgodnie z jego przeznaczeniem oraz umożliwia dokonanie właściwego wyboru.

W wielu przypadkach, nie dysponując specjalistyczną wiedzą techniczną i przyrządami pomiarowymi, nie można jednoznacznie stwierdzić czy zastosowane w interesującym nas sprzęcie rozwiązania zapewniają użytkownikowi bezpieczeństwo. Przede wszystkim kierując się rozsądkiem należy uważnie obejrzeć urządzenie przed zakupem, gdyż niektóre wady można dostrzec „gołym okiem”. **W pierwszej kolejności zwróćmy uwagę na to czy na wyrobie znajduje się znak CE o poniższych kształtach:**

Fot. 17 Wzór oznakowania CE

Znak ten pozwala domniemywać zgodność danego wyrobu lub procesu jego wytwarzania z zasadniczymi wymaganiami. Brak znaku na urządzeniach elektrycznych oznacza brak przeprowadzenia przez producenta właściwej procedury oceny zgodności wyrobu z tzw. normami zharmonizowanymi.

Kolejnym ważnym elementem wymagającym sprawdzenia jest materiał, z którego wykonano urządzenia. Sprawdźmy czy na obudowie nie ma pęknięć, wgnieceń czy innych uszkodzeń, czy obudowa nie jest luźna, czy starannie ją zamontowano. Istotne jest mocowanie przewodów, przełączników itp. – nie powinny być one luźne lub źle dopasowane. Przy urządzeniach posiadających uchwyty, ważne jest, aby były one wykonane z gładkiego, lakierowanego drewna, metalu lub posiadały osłonę z tworzywa sztucznego, i tym samym nie miały zadziórów czy ostrych, wystających elementów (np. pozostałości po formie odlewniczej), o które może skaleczyć się użytkownik. Szczególnie istotne jest pewne

zamocowanie przewodu zasilającego oraz brak jakichkolwiek uszkodzeń na nim. Na wyrobie powinny znajdować się m.in. podstawowe informacje, których znajomość i przestrzeganie są warunkiem bezpieczeństwa podczas użytkowania tego sprzętu, takie jak napięcie zasilania, klasa ochronności. W przypadku braku możliwości zamieszczenia informacji na sprzęcie elektrycznym, informacje te powinny być podane w instrukcji obsługi, świadectwie gwarancyjnym lub w dokumentacji dołączonej do sprzętu.

Poniższa fotografia przedstawia urządzenia elektryczne, które uległy zniszczeniu podczas badań laboratoryjnych.

Fot. 18 Uszkodzone urządzenia elektryczne
Źródło: materiały własne UOKiK

Nowoczesne urządzenia elektryczne są zazwyczaj wyposażone w odpowiednie systemy przeciwporażeniowe. Należy jednak pamiętać o kilku ważnych zasadach:

- zakup nowego urządzenia zasilanego prądem elektrycznym powinien być poprzedzony sprawdzeniem, czy instalacja elektryczna jest przystosowana do jego podłączenia (np. zgodność napięcia, dopuszczalne obciążenie),
- większość sprzętu AGD wymaga zastosowania instalacji uziemiającej,
- nie należy dotykać uszkodzonych elementów, które mogą być pod napięciem (np. kabli, wtyczek),
- bardzo niebezpieczne jest używanie urządzeń elektrycznych, takich jak suszarki, golarki, lokówki podczas kąpieli w wannie,
- należy unikać dotykania mokrymi rękami urządzeń zasilanych prądem,

- należy zwracać uwagę na możliwość uszkodzenia przewodu zasilającego, np. okręcenie nim gorącego żelazka może zniszczyć izolację,
- uszkodzone przewody zasilające nie powinny być naprawiane, należy je wymienić – dokonać tego powinna osoba posiadająca odpowiednie kwalifikacje,
- niewskazane jest wyciąganie wtyczki z gniazda ciągnąc za przewód,
- niesprawne lub uszkodzone urządzenie należy odłączyć od sieci.

Wśród ofiar śmiertelnych porażen prądem niestety znajdują się również dzieci. Aby zminimalizować ryzyko kontaktu najmłodszych z elektrycznością, zalecane jest stosowanie odpowiednich zabezpieczeń gniazdek elektrycznych. Częste są wypadki porażenia prądem dzieci, które próbowały włożyć różne przedmioty w otwory gniazodka elektrycznego. Dostępne są dwa sposoby zapobiegania tego typu zdarzeniom. Jednym z nich jest zastosowanie gniazd z fabrycznymi zaślepkami. Są one tak skonstruowane, by włożenie jakiegokolwiek przedmiotu tylko w jeden otwór gniazodka było niemożliwe, nie da się w nie również wsunąć elastycznych przedmiotów, np. miękkiego drutu. Innym sposobem jest użycie specjalnych zaślepek do gniazdek. Dziecko nie zdoła jej wyciągnąć, ponieważ do otwarcia zaślepki konieczne jest użycie specjalnego kluczyka. Dostępne w sprzedaży proste gniazda z uchylną odsłoną (zwane czasem „hermetycznymi”) nie stanowią utrudnienia dla starszych dzieci.¹¹

Poniżej przykładowa zaślepka gniazodka elektrycznego:

Fot. 19 Zaślepka gniazodka elektrycznego
Źródło: materiały własne UOKiK

Domowe urządzenia elektryczne, jeśli nie są użytkowane, nie powinny być pozostawiane pod napięciem przez dłuższy czas. Dlatego wskazane jest wyłączenie urządzeń z gniazodka, np. przed zaplanowanym kilkunastodniowym urlopem. Nagła awaria sieci elektroenergetycznej lub wyładowanie atmosferyczne może spowodować uszkodzenie

¹¹ W opracowaniu wykorzystano m.in. materiały serwisu <http://www.dom.pl/>

tych urządzeń lub ich zapalenie. Z tego samego powodu należy pamiętać również, by wyłączać sprzęt z sieci podczas burzy.

Poniżej omówione zostały wyroby najczęściej wykorzystywane w gospodarstwach domowych.

Oprawy oświetleniowe

Przede wszystkim kierując się rozsądkiem należy uważnie obejrzeć urządzenie przed zakupem, gdyż niektóre wady można dostrzec „gołym okiem”. Ważnym elementem wymagającym sprawdzenia jest materiał, z którego wykonano oprawę. Sprawdźmy, czy na obudowie nie ma pęknięć, wgnieceń lub innych uszkodzeń, nie ma luźnych elementów, czy starannie ją zamontowano. Istotne jest też mocowanie przewodów, przełączników itp., nie powinny być one luźne lub źle dopasowane. Oprawa nie powinna mieć zadziórów czy ostrych, wystających elementów (np. pozostałości po formie odlewniczej), o które można się skaleczyć. Szczególnie istotne jest pewne zamocowanie przewodu oraz brak jakichkolwiek uszkodzeń na nim. Na wyrobie powinny znajdować się m.in. podstawowe informacje, których znajomość i przestrzeganie są warunkiem bezpieczeństwa podczas użytkowania tego sprzętu, takie jak napięcie zasilania, rodzaj stosowanych żarówek, klasa ochronności. W przypadku braku możliwości zamieszczenia informacji na sprzęcie elektrycznym, informacje te powinny być podane w instrukcji obsługi, świadectwie gwarancyjnym lub w dokumentacji dołączonej do sprzętu.

Wybierając źródło światła, które będzie użytkowane w miejscu do nauki czy pracy biurowej, należy pamiętać, że siedząc przy biurku, nie powinno się widzieć świecącej żarówki. Lampka powinna być wyposażona w odpowiednią osłonę źródła światła z możliwością regulacji kąta padania światła. Przydatna jest również funkcja regulacji ramienia.

Lampki choinkowe

Dokładne oględziny również w tym przypadku umożliwią, jeśli nie stwierdzenie, czy oceniany przez nas wyrób jest na pewno bezpieczny (precyzyjna ocena możliwa jest często jedynie w laboratorium), to co najmniej zorientowanie się co do stosunku producenta do obowiązujących przepisów.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na oznakowanie. Poza danymi, które powinny być podane na każdym rodzaju sprzętu elektrycznego, na lampkach choinkowych powinny znaleźć się następujące informacje i ostrzeżenia:

- „Nie należy wymieniać lub wkładać żarówek, gdy girlanda świetlna jest zasilana”,
- „Girland w opakowaniu nie należy przyłączać do zasilania” (informacja powinna być podana na opakowaniu),

Zwykłe girlandy świetlne powinny być dodatkowo zaopatrzone w informację o następującej treści: „WYŁĄCZNIE DO UŻYTKU W POMIESZCZENIACH”. Girlandy, w których zapewnienie określonego stopnia ochrony przed wnikaniem pyłu i wody polega na zastosowaniu uszczelek, powinny być dodatkowo zaopatrzone w informację o treści: „OSTRZEŻENIE – TA GIRLANDA NIE MOŻE BYĆ UŻYWANA, JEŻELI WSZYSTKIE USZCZELKI NIE SĄ NA SWOIM MIEJSCU”. Wyrób nieprzeznaczony do łączenia z innymi, powinien być zaopatrzony w napis ostrzegawczy: „GIRLANDY NIE ŁĄCZYĆ ELEKTRYCZNIE Z INNYMI GIRLANDAMI ŚWIETLNYMI”.

Do lampek z nieznormalizowanymi żarówkami powinna być dołączona informacja wskazująca, że wymieniane żarówki powinny być tego samego typu, co oryginalnie dostarczone lub typu określonego przez producenta, natomiast girlandy z niewymienialnymi żarówkami powinny być zaopatrzone w informację, że żarówki są niewymienialne (informacje te powinny być podane na opakowaniu).

Przystępując do oceny solidności wykonania w pierwszej kolejności zwróćmy uwagę na przewody – nie powinny być one zbyt cienkie, przyjmuje się, że ich minimalna średnica powinna wynosić 0,5 mm².

W girlandach świetlnych przeznaczonych do użytkowania na zewnątrz pomieszczeń, po wyjęciu żarówki, uszczelki zapewniające zachowanie stopnia ochrony przed wnikaniem pyłu i wody powinny pozostawać na miejscu, a także powinny ściśle przylegać do włożonej żarówki. Zwróćmy też uwagę, czy bańka żarówki nie obraca się względem trzonka (trzonek nie powinien obracać się względem oprawki).

Urządzenia biurowe

Wybierając urządzenia biurowe (drukarki, faksy, skanery, bindownice, laminatory, niszczarki itp.) kierujemy się zwykle parametrami użytkowymi, często duże znaczenie ma także wzornictwo i kolorystyka. Warto jednak zwrócić także uwagę na inne kwestie.

Urządzenia biurowe mogą stwarzać różnorakie zagrożenia dla użytkowników – możliwość zranienia i oczywiście porażenie prądem elektrycznym. Stąd niezwykle istotną kwestią jest dokładne zapoznanie się z instrukcją obsługi i zawartymi w niej ostrzeżeniami.

Należy pamiętać, by korzystając z niszczarki nie zdejmować osłon i zabezpieczeń – elementy tnące mogą spowodować poważne zranienia. Nigdy nie wolno wkładać rąk ani jakichkolwiek przedmiotów do szczeliny wejściowej urządzenia. Częstą przyczyną wypadków jest też wciągnięcie przez noże tnące urządzenia luźnych części garderoby (np. krawat, apaszka), długich włosów, biżuterii itp.

Niektóre urządzenia (np. kserokopiarki, drukarki) zawierają źródło promieniowania laserowego – niestosowanie osłon może być przyczyną poważnego uszkodzenia wzroku.

Urządzenia biurowe często są użytkowane są przez długi czas, dlatego szczególnie ważne jest, by nie zasłaniać otworów wentylacyjnych w obudowach – może to skutkować przegrzaniem sprzętu i pożarem. Z tego samego powodu nie należy stawiać urządzenia w miejscach nasłonecznionych lub w pobliżu innych źródeł ciepła.

Wewnątrz urządzeń biurowych występują bardzo gorące elementy, które mogą spowodować oparzenia. Podczas sprawdzania wnętrza, np., przy zablokowaniu się papieru, nie należy dotykać elementów, które zostały oznaczone etykietą z napisem “UWAGA GORĄCE CZĘŚCI”.

Urządzenia biurowe powinny być użytkowane w pomieszczeniach o dobrej wentylacji. Eksploatacja w warunkach niedostatecznej wentylacji może w dłuższym okresie czasu być szkodliwa na zdrowia z uwagi na powstające opary i rozprzestrzenianie się pyłów z tonerów. Należy regularnie wietrzyć pomieszczenie.

Ważny jest wybór odpowiedniego miejsca eksploatacji - nie należy umieszczać urządzenia na niestabilnych lub pochyłych podstawach, ani w miejscach narażonych na wibracje lub uderzenia.

Urządzenia RTV

Użytkując telewizor, wieżę czy radiobudzik należy pamiętać o tym, że są to urządzenia elektroniczne bardzo wrażliwe na wilgoć i wysoką temperaturę. Należy zadbać zatem o odpowiednie warunki eksploatacji – narażenie sprzętu na kontakt z wodą skutkować może porażeniem prądem elektrycznym, natomiast zainstalowanie w miejscach o ograniczonej przestrzeni, takich jak półki lub regały, może prowadzić do przegrzania i w konsekwencji - pożaru. Z tego samego powodu należy zwrócić uwagę na pozostawienie dostępu do otworów wentylacyjnych w obudowie - w przypadku pozostawienia urządzenia np. na łóżku, sofie, dywanie lub podobnej powierzchni są one często zablokowane.

Niektóre urządzenia RTV (odtwarzacze CD, DVD i BluRay) zawierają system laserowy. Aby uniknąć bezpośredniego narażenia się na promieniowanie lasera, nie wolno otwierać obudowy.

Urządzenia AGD

Czajnik elektryczny i ekspres do kawy

Urządzenie do podgrzewania wody, obok porażenia prądem czy pożaru, w przypadku niewłaściwej eksploatacji, mogą stwarzać ryzyko oparzeń.

Przed uruchomieniem sprzętu warto sprawdzić, czy przykrywka jest poprawnie zamknięta. Niedopuszczalne jest uruchamianie ekspresu czy czajnika, gdy zbiornik na wodę nie jest napełniony. Nie należy napełniać zbiornika wodą w większym stopniu, niż do

oznaczonego maksymalnego poziomu, z uwagi na możliwość rozpryskiwania się wrzątku. Należy unikać dotykania innych niż uchwyt części urządzenia, gdy jest ono używane.

Należy zwrócić szczególną uwagę, by nie zanurzać urządzeń w wodzie lub innych cieczach (np. podczas czyszczenia) – może to skutkować porażeniem prądem elektrycznym. W przypadku zalania wodą zewnętrznych elementów elektrycznych oraz podstawy, przed ponownym włączeniem urządzenia do sieci należy je dokładnie wysuszyć.

Blender, mikser

Istotnym zagrożeniem w tym przypadku może być zranienie używanymi – często ostrymi – akcesoriami. Podczas pracy urządzenia ważne jest, by trzymać ręce z dala od uruchomionych części. Zawsze przed przystąpieniem do pracy należy się upewnić, czy wszystkie elementy urządzenia są prawidłowo zamontowane.

Przed rozpoczęciem czyszczenia dołączanych końcówek należy najpierw odłączyć je od obudowy urządzenia, a podczas czyszczenia zachować szczególną ostrożność przy manipulacji z tnącymi ostrzami.

Frytkownica

W przypadku tych urządzeń zagrożenia eksploatacyjne wiążą się nie tylko z energią elektryczną, ale także z używanym podczas ich pracy gorącym olejem.

Podczas użytkowania, jak również po użyciu, gdy olej jest jeszcze gorący, nie wolno pozostawiać frytkownicy bez nadzoru, szczególnie w sytuacji, gdy istnieje możliwość dostępu do urządzenia dzieci. Przed zanurzeniem zamrożonych wyrobów żywnościowych należy usunąć nadmiar lodu, aby zapobiec rozpryskiwaniu się oleju. Wody w zbiorniku nie może być również podczas napełniania go olejem - może to spowodować rozpryskiwanie się oleju lub nawet mały wybuch.

Nigdy nie należy pozostawiać wody w zbiorniku na olej (np. po zakończonych czynnościach konserwacyjnych).

Krajalnica

Z uwagi na obracające się ze znaczną siłą ostrze należy zachować szczególną ostrożność podczas użytkowania krajalnicy w obecności dzieci.

Przed przystąpieniem do pracy należy sprawdzić poprawność założenia noża. Nie wolno blokować przycisku wyłącznika, gdyż stwarza to niebezpieczeństwo skaleczenia. Z uwagi na ryzyko zranienia nie powinno się dociskać małych produktów ręką. Należy unikać przeciążania urządzenia nadmierną ilością krojonego produktu lub silnym jego przyciskaniem.

Przed zmianą wyposażenia lub przed zbliżeniem do części będących w ruchu podczas użytkowania należy wyłączyć urządzenie. Zachowanie szczególnej ostrożności jest niezbędne przy demontażu, myciu i montażu noża.

Kuchenka mikrofalowa

Niedopuszczalne jest, aby kuchenka pracowała przy otwartych drzwiczkach, gdyż może to spowodować wystawienie użytkownika na działanie energii mikrofal. Dlatego też ważne jest, aby nie doprowadzić do uszkodzenia czy wprowadzania zmian w fabrycznie zamontowanych zamknięciach kuchenki. Nie należy używać kuchenki w miejscu, gdzie wydzielane jest ciepło lub para, gdzie jest wysoka wilgotność, a także w pobliżu materiałów łatwopalnych. Do prawidłowego funkcjonowania kuchenka musi mieć zapewnioną odpowiednią wentylację - należy zostawić wokół niej wolną przestrzeń zgodnie z zaleceniami instrukcji obsługi. Niedopuszczalne jest zakrywanie lub blokowanie otworów wentylacyjnych. Nie należy włączać kuchenki, kiedy jest pusta.

Przed uruchomieniem urządzenia należy usunąć ewentualne metalowe elementy (np. zamknięcia) z opakowań podgrzewanych produktów. Używane naczynia powinny być odpowiednie do stosowania w kuchenkach mikrofalowych - naczynia nie mogą mieć, np. złocien.

Gotowane produkty nie mogą być podgrzewane w szczelnie zamkniętych opakowaniach, gdyż grozi to eksplozją. Z tego samego powodu nie powinny być podgrzewane w mikrofalówkach jajka w skorupkach, natomiast produkty posiadające twardą skórkę, takie jak ziemniaki, kabaczki, jabłka przed gotowaniem należy obrać lub pokroić

Zawartość butelek czy naczyń służących do karmienia dzieci po podgrzaniu powinna zostać wymieszana lub wstrząśnięta przed podaniem, należy też sprawdzić jej temperaturę przed podaniem w celu uniknięcia poparzeń.

Opiekacz, toster

Szczególną uwagę należy zwrócić na minimalizowanie zagrożeń związanych z wysoką temperaturą – przede wszystkim nie dotykać gorących powierzchni.

Należy zapewnić odpowiednią przestrzeń nad sprzętem i wokół niego, dla odpowiedniego obiegu powietrza. Urządzenie podczas pracy nie może dotykać zasłon, dekoracji ściennych, odzieży, ręczników papierowych ani innych materiałów palnych. Szczególna ostrożność wskazana jest na powierzchniach, które mogą być wrażliwe na wysokie temperatury – warto skorzystać z izolowanej podkładki termicznej. Nie wolno odstawiać ani nakrywać urządzenia, dopóki całkowicie nie wystygnie.

Suszarka, lokówka, prostownica do włosów

Wyroby te mogą być źródłem znacznego zagrożenia porażenia prądem elektrycznym z uwagi na to, że zwykle wykorzystywane są w pomieszczeniu wilgotnym, jakim jest łazienka. Najmniejsze przebicie na urządzeniu w połączeniu z wodą może mieć tragiczne skutki. O zakazie używania urządzeń do pielęgnacji włosów podczas kąpieli i w pobliżu

wanien, pryszniców i podobnych zbiorników z wodą informuje odpowiedni znak umieszczony na wyrobie:

Fot. 20 Oznakowanie zakazujące stosowania urządzeń w pobliżu wody

Należy też pamiętać, by nie trzymać urządzenia wilgotnymi rękoma i przechowywać je z dala od wody. W sytuacji przypadkowego kontaktu z wodą należy natychmiast wyjąć wtyczkę z gniazdka sieciowego.

Podczas suszenia należy zwrócić uwagę, aby włosy nie wkręcały się w otwory wylotu powietrza. Gorące powietrze nie powinno być kierowane w stronę oczu lub innych wrażliwych miejsc.

W celu uniknięcia przegrzania urządzenia i związanego z tym ryzyka pożaru nie wolno zakrywać otworów wylotu i wlotu powietrza.

Termowentylator

Używanie elektrycznych przyrządów grzewczych związane jest ze znacznym ryzykiem pożarowym. Należy przede wszystkim pamiętać o używaniu sprzętu zgodnie z jego przeznaczeniem – nie wolno go wykorzystywać np. do suszenia ubrań. Materiały łatwopalne, np. meble, pościel, papier, ubrania, zasłony itp., należy trzymać w odległości co najmniej 1 metra od urządzenia. Z uwagi na niebezpieczeństwo przegrzania nie wolno zakrywać wlotu i wylotu powietrza. Z uwagi na możliwość uszkodzenia izolacji nie jest zalecane owijanie przewodu zasilającego na urządzeniu przed jego całkowitym ostygnięciem. Ważne jest również, aby nie pozostawiać pracującego urządzenia bez nadzoru.

Urządzeń do ogrzewania powietrza nie należy używać w pomieszczeniach podwyższonego ryzyka wybuchu gazu oraz gdzie używa się palnych rozpuszczalników, lakierów lub klei.

Żelazko

W przypadku tych urządzeń szczególnie istotne jest by nie dopuszczać do kontaktu przewodu sieciowego z rozgrzaną stopą żelazka – w takiej sytuacji może nastąpić stopienie izolacji, czego konsekwencją może być odsłonięcie części będących pod napięciem i porażenie prądem elektrycznym.

2. Zagrożenia pożarowe od urządzeń elektrycznych¹²

Poważnym zagrożeniem związanym z elektrycznością jest wybuch pożaru. Statystyki pokazują, że miejscem, gdzie najczęściej dochodzi do pożarów spowodowanych sprzętem elektrycznym jest kuchnia. Jednak wystarczy przestrzegać kilku podstawowych zasad, aby zminimalizować to ryzyko i uniknąć tragedii. Przede wszystkim istotne jest właściwie rozplanowanie urządzeń. Kuchenki, piekarniki, tostery czy frytkownice (i inne urządzenia, których pracy towarzyszą wysokie temperatury) nie powinny znajdować się w pobliżu pozostałych urządzeń elektrycznych, kabli, butli gazowych i materiałów łatwopalnych oraz ujęcia wody. Należy też regularnie sprawdzać stan techniczny sprzętów wykorzystywanych do gotowania oraz upewnić się, że działają one prawidłowo i nie są uszkodzone. W przypadku jakichkolwiek wątpliwości, nie należy podejmować samodzielnie prób naprawy, lecz zwrócić się do osoby, posiadającej stosowną wiedzę i uprawnienia. Z punktu widzenia ochrony przed powstaniem pożaru ogromne znaczenie ma również dbałość o czystość urządzeń AGD wykorzystywanych w obróbce żywności. Nie należy dopuszczać do sytuacji, w której na obudowach, przełącznikach itp. gromadzić się będzie warstwa łatwopalnego tłuszczu.

Niemniej istotne jest używanie sprzętów zgodnie z przeznaczeniem. Podczas przygotowywania potraw, włączone urządzenia powinny być pod stałym nadzorem. Istotne jest niepozostawianie w kuchni bez opieki małych dzieci. Chwila nieuwagi może kosztować nie tylko ich zdrowie, ale także życie. Po zakończeniu gotowania należy upewnić się, że wszystkie urządzenia zostały poprawnie wyłączone.

Najczęstsze przyczyny pożarów związane z elektrycznością to m.in.:

- zły stan zestyków lub niewłaściwy dobór aparatów łączeniowych,
- zły stan lub niewłaściwy dobór zabezpieczeń,
- zły stan izolacji lub niewłaściwy rodzaj izolacji elektrycznej,
- nadmierne nagrzewanie się urządzeń elektrycznych podczas ich pracy,
- błędne połączenia lub zwarcia w instalacjach,
- niewłaściwe użytkowanie urządzeń grzejnych,
- występowanie przepięć pochodzenia atmosferycznego i łączeniowego.

3. Oszczędzanie energii¹³

Zużycie energii elektrycznej w Polsce systematycznie rośnie. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w roku 2005 polskie gospodarstwa domowe zużyły łącznie 26565 GWh, natomiast w roku 2010 – już 29710 GWh¹⁴. Zużycie wzrasta, chociaż

¹² W opracowaniu wykorzystano m.in. materiały serwisów: <http://www.e-instalacje.pl> oraz <http://www.ciop.pl>

¹³ W opracowaniu wykorzystano m.in. materiały serwisów: <http://www.dom.pl/>, <http://ladnydom.pl/>, <http://www.vattenfall.pl> oraz <http://ciekawnik.pl/>.

¹⁴ Główny Urząd Statystyczny, Mały Rocznik Statystyczny Polski 2011, Warszawa 2011, str. 223

nowoczesne urządzenia zużywają coraz mniej prądu. Wynika to z faktu, że obniżeniu zużycia energii przez urządzenia towarzyszy dynamiczny wzrost liczby urządzeń elektrycznych użytkowanych codziennie.

W przeliczeniu rocznym przybliżone zużycie prądu grup odbiorców szacowane jest od około 1900 kWh przy gospodarstwie jednoosobowym, poprzez około 3500 kWh dla gospodarstwa trzyosobowego, aż po około 5700 kWh dla gospodarstwa pięcioosobowego. Wszystkie urządzenia elektryczne zużywają określoną ilość prądu. Wartość ta podana jest na tabliczce znamionowej umieszczonej na urządzeniu. W wielu przypadkach można też ją znaleźć w widocznym miejscu na urządzeniu (np. w przypadku odkurzaczy, czajników elektrycznych, suszarek, żelazek).

Świadomość ilości prądu pobieranego przez urządzenia elektryczne oraz umiejętne ich używanie pozwoli na obniżenie rachunków za prąd.

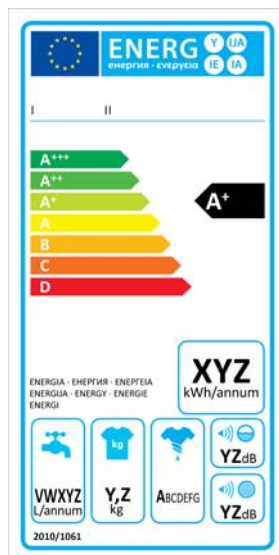
Oszczędność energii w gospodarstwie domowym nie musi wiązać się z ograniczeniami w korzystaniu z udogodnień współczesnej techniki. Kluczem do sukcesu jest zmiana przyzwyczajeń na racjonalne użytkowanie urządzeń, wybór sprzętu wysokiej jakości i efektywności energetycznej. Co prawda przed wyborem energooszczędnego AGD może powstrzymywać jego wyższa cena, warto jednak pamiętać, że taka inwestycja to tańsza eksploatacja i oszczędność liczona przez kolejne lata.

W przeciętnym domu najwięcej energii pochłaniają chłodziarko-zamrażarka, oświetlenie i kuchnia elektryczna, czyli urządzenia pracujące wiele godzin dziennie lub takie, które pobierają dużą moc. Dlatego też szczególnie istotne jest, by przede wszystkim właśnie te urządzenia były energooszczędne.

Jednym z parametrów, który warto brać pod uwagę przy zakupie nowej lodówki, zamrażarki, pralki czy zmywarki jest energooszczędność. O tym, do jakiej klasy energetycznej produkt należy, informuje etykieta energetyczna. Powinna się ona znaleźć na następujących rodzajach urządzeń przeznaczonych do użytku domowego i zasilanych energią elektryczną z sieci elektroenergetycznej:

- chłodziarki, chłodziarko-zamrażarki oraz zamrażarki,
- pralki, pralko-suszarki suszarki bębnowe,
- zmywarki.

Poniżej przedstawiono przykładową etykietę energetyczną.

Fot. 21 Przykładowa etykieta energetyczna

Źródło: http://ec.europa.eu/energy/efficiency/labelling/energy_labelling_en.htm

Klasy efektywności energetycznej podawane są w skali złożonej z liter od A do G, gdzie klasa A oznacza urządzenie najbardziej efektywne, a klasa G najmniej efektywne. W przypadku lodówek, pralek i zmywarek funkcjonują dodatkowo klasy A+, A++ oraz A+++ charakteryzujące urządzenia najbardziej efektywne energetycznie.

Poniżej zamieszczone są wskazówki dotyczące eksploatacji i doboru najczęściej wykorzystywanych w gospodarstwach domowych urządzeń.

Sprzęt TV i komputerowy

Funkcja stand-by (tryb czuwania) jest określana „pożeraczem prądu”. Dioda przycisku stand-by, sygnalizująca stan czuwania urządzenia, świadczy o tym, że urządzenie cały czas pobiera prąd. W przeciętnym mieszkaniu występuje po kilka urządzeń wyposażonych w tę funkcję. Ich moc w czasie czuwania waha się w granicach od 0,5W do 35W. Wprawdzie urządzenia w tym trybie potrzebują mało energii, ale są włączone przez całą dobę i w sumie może dać to duże zużycie.

Dlatego przy zakupie nowych urządzeń warto zwrócić uwagę na zużycie energii w trybie czuwania. Stosownej informacji należy szukać w dołączonej do wyrobu dokumentacji.

Podobny problem dotyczy stale włączonych zasilaczy. Wiele nowoczesnych urządzeń nie jest wyposażanych w zasilacz wewnętrzny. O tym, że podłączony do gniazdka zasilacz zużywa energię świadczy jego temperatura. Jeśli jest on ciepły, oznacza to, że pobiera prąd.

Tak więc, chcąc zmniejszyć nasz negatywny wpływ na portfel i środowisko naturalne poprzez marnowanie energii, warto wyłączać urządzenia z sieci, zamiast pozostawiać je w trybie czuwania. Szczególnie, jeśli nie korzysta się z nich przez dłuższy okres, zwłaszcza w nocy, w przypadku wyjazdu z domu lub podczas urlopu spędzanego poza domem. Większość urządzeń z funkcją czuwania ma główny wyłącznik, który odcina dopływ prądu. W przypadku braku takiego wyłącznika najprostszym sposobem jest wyjęcie wtyczki z gniazdka. Należy jednak pamiętać, że nie każde urządzenie może być odłączane. Należy tego unikać w przypadku urządzeń, których prawidłowe działanie uzależnione jest od stałego zasilania, przykładowo: faksu, automatycznej sekretarki, telefonu bezprzewodowego (działają w oczekiwaniu na połączenie), alarmu, transformatorów dzwonka lub oświetlenia halogenowego (są podłączone na stałe).

Ważne jest również racjonalne korzystanie z posiadanych urządzeń. Często i nierzadko kosztownym zwyczajem jest pozostawianie włączonego radia lub telewizora, mimo, że nikt aktualnie nie słucha lub nie ogląda. O ile odbiornik radiowy zużywa stosunkowo mało prądu, to pobór energii przez telewizor zależy od technologii, na której oparto produkcję ekranu oraz jego rozmiaru. Najbardziej oszczędne są telewizory LED¹⁵. Znacznie większy pobór prądu wykazują telewizory LCD, plazmowe i kineskopowe. Według serwisu CNET przeciętne zużycie prądu na 1 cal² dla telewizorów wynosi:

- TV projekcyjny - 0,14W na cal²,
- LCD¹⁶ - 0,29W na cal²,
- Plazma - 0,34W na cal²,
- kineskopowy - 0,34W na cal².

Warto również pamiętać o wyłączaniu na noc komputera. Wyłączyć można całą listwę zasilającą poszczególne urządzenia informatyczne, szczególnie, gdy wpięte są w nią także zasilacze do modemu, routera, zewnętrznego dysku, głośników. Komputer z drukarką może zużywać w stanie czuwania nawet do 40W. Oczywiście ważna jest organizacja pracy. Na przykład drukarkę należy włączać dopiero bezpośrednio przed drukowaniem. Warto ustawić oszczędne zarządzanie energią komputera polegające na automatycznym wyłączaniu monitora i dysku po wybranym czasie nieużywania. Planując wymianę sprzętu warto rozważyć zakup monitora LCD, gdyż zużywa on znacznie mniej prądu niż tradycyjny monitor CRT.

Ładowarki akumulatorów

Po zakończeniu ładowania należy zawsze wyjmować ładowarkę z kontaktu. Nawet gdy nie jest do niej podłączone żadne urządzenie, pobiera ona prąd. Należy mieć na uwadze,

¹⁵ ang. light-emitting diode, dioda elektroluminescencyjna, dioda świecąca

¹⁶ ang. Liquid Crystal Display, wyświetlacz ciekłokrystaliczny

że ładowarka w czasie pracy może się dość silnie nagrzewać, nie należy zatem pozostawiać jej bez nadzoru na dłuższy czas z uwagi na ryzyko pożaru.

Poniższa fotografia przedstawia uszkodzoną ładowarkę, która – zgodnie ze skargą konsumenta wybuchła podczas użytkowania.

Fot. 22 Uszkodzona ładowarka sieciowa
Źródło: Skarga konsumenta – WIIH w Łodzi

Oświetlenie

Najprostszym sposobem obniżenia kosztów oświetlenia jest dbanie o optymalne wykorzystanie światła naturalnego. Jest zdrowsze dla oczu i darmowe. Dlatego powinno się w miarę możliwości tak organizować dzień, by maksymalnie wykorzystać światło naturalne.

Niemniej ważne jest optymalne wykorzystanie źródeł światła sztucznego. Przede wszystkim powinno utrzymywać się oprawy oświetleniowe w czystości. Klosze powinny być jasne i przejrzyste, osadzający się na nich kurz zmniejsza skuteczność oświetlania. W pomieszczeniach o jasnych ścianach i sufitach potrzeba mniejszej ilości światła niż w pomalowanych ciemnymi kolorami.

Najbardziej ekonomiczne są oprawy oświetleniowe wykorzystujące technologię LED. Oprawy diodowe pozwalają zaoszczędzić nawet 80 proc. energii w porównaniu do tradycyjnych źródeł światła. Ich żywotność szacuje się nawet na kilkadziesiąt tysięcy godzin. Także świetlówki kompaktowe, które dają tyle światła, ile tradycyjna żarówka, zużywając pięć razy mniej energii. Dodatkową zaletą jest w tym przypadku trwałość, nawet kilkanaście razy większa niż żarówek tradycyjnych¹⁷ (tradycyjna żarówka - ok. 1 000 godzin, świetlówki

¹⁷ Żarówka oznacza lampę żarową, w której żarnik umieszczony jest w bańce, w której panuje próżnia lub która jest wypełniona gazem obojętnym

– do 15 000 godzin). Warto jednak kupować wyroby markowe, bo tanie produkty często mogą być gorszej jakości, zniekształcać barwy i charakteryzować się mniejszą trwałością.

Zmiana rodzaju wykorzystywanych źródeł światła wymusza też zmianę przyzwyczajeń. W pomieszczeniach oświetlonych świetłówkami kompaktowymi, światło należy wyłączać tylko w przypadku nieobecności dłuższej niż 5 minut. W pomieszczeniach, w których światło włącza się na krótko i rzadko (np. WC, spiżarnia) lepiej zastosować np. żarówki halogenowe¹⁸, z uwagi na ich większą odporność na częste włączanie i wyłączanie. Do oświetlania dekoracyjnego odpowiednie są diody LED, gdyż mają niewielką moc dając dość dużo światła. W handlu występują diody niskonapięciowe oraz zasilane napięciem sieciowym, z trzonkiem gwintowanym jak tradycyjne żarówki.

Jeśli to możliwe, warto korzystać z urządzeń regulujących natężenie światła (ściemniaczy) oraz czujników ruchu lub natężenia światła, włączających oświetlenie, tylko wtedy, gdy jest ono potrzebne. Do współpracy z takimi urządzeniami nie nadają się świetłówki kompaktowe. Korzystniejszy – z punktu widzenia oszczędności – jest używanie mniejszej liczby silniejszych źródeł światła niż dużej liczby słabszych.

Wybrany sprzęt AGD

Kuchenka i piekarnik

W sprzedaży dostępne są 3 rodzaje płyt elektrycznych, różniących się sprawnością energetyczną:

- indukcyjne – o sprawności dochodzącej do 90 proc.,
- ceramiczne - sprawność do 60 proc.,
- żeliwne - sprawność do 55 proc.

Im wyższa sprawność, tym mniejsze zużycie energii, tak więc wybierając nową płytę kuchenną warto rozważyć wybór urządzenia zapewniającego tańszą eksploatację.

Wybierając płytę indukcyjną, należy wziąć pod uwagę, że działa ona tylko z odpowiednimi garnkami (przystosowanymi do przewodzenia prądu, czyli stalowymi). Średnica garnka nie musi być dopasowana do pola, bo ciepło powstaje bezpośrednio w dnie garnka, a niezakryta część pola pozostaje chłodna, dlatego nie występuje zjawisko marnowania ciepła.

Decydując się na płytę ceramiczną, warto upewnić się, czy ma pola grzejne typu Hi-Light (szybkogrzejne) o różnych powierzchniach. Im więcej możliwości wyboru powierzchni, tym łatwiej dopasować je do wielkości garnków, a więc tym lepsze wykorzystanie ciepła. Warto sprawdzić czy ma funkcje automatyczne, np. szybkie

¹⁸ W żarówkach halogenowych do gazu obojętnego dodane są pierwiastki chemiczne z grupy halogenów, np. jod, brom

zagotowanie, po którym płyta sama zmniejsza moc grzania lub programowanie czasu gotowania. Funkcje te przyczyniają się do oszczędzania energii.

Jednym z najbardziej prądożernych urządzeń w kuchni jest piekarnik. Aby zapewnić efektywne wykorzystanie ciepła, należy unikać niepotrzebnego otwierania drzwiczek w czasie jego pracy. Biorąc pod uwagę fakt, iż największą ilość energii pochłania samo rozgrzewanie urządzenia, warto wykorzystywać piekarnik tylko wtedy, gdy przyrządzamy dużą porcję potrawy, wymagającą długiego pieczenia. Tosty czy zapiekanki ekonomiczniej będzie przygotować za pomocą tostera lub opiekacza. Wybór piekarnika z oświetleniem LED zamiast tradycyjnej żarówki, pozwoli zmniejszyć zużycie energii wykorzystywanej na oświetlenie wnętrza nawet o 95 proc. Wybierając piekarnik warto pamiętać, że największe oszczędności zapewniają urządzenia klasy A, z nowoczesnymi funkcjami i wyposażeniem:

- z kilkoma szybami w drzwiach (co najmniej trzema),
- z funkcją mikrofali lub mikrofali oraz lampy świetlnej – przygotowanie potrawy jest dużo szybsze (nawet czterokrotnie), spada też zużycie energii (nawet do 50 proc.).

Przestrzeganie kilku prostych zaleceń podczas przygotowania posiłków pozwoli obniżyć rachunki za energię elektryczną. Przede wszystkim ważne jest używanie pokrywek do garnków (bez nich zużycie energii wzrasta o 30 proc.). Nie należy gotować zamrożonych produktów. Powinny być one uprzednio rozmrożone, np. w kuchence mikrofalowej. Płyta powinna być włączona na maksymalną moc do momentu zagotowania, następnie należy zmniejszyć moc do pożądanego poziomu. Średnica spodu garnka – w przypadku płyt ceramicznych i żeliwnych – powinna być dostosowana do pola grzejnego. Należy używać naczyń o płaskich dnach, gdyż naczynia nieprzylegające całą powierzchnią dna do płyty mogą powodować wzrost zużycia energii nawet o 50 proc. Z tego samego powodu należy dbać o czystość powierzchni płyty. Ograniczenie zużycia energii umożliwia także użycie szybkiego gotowania do produktów wymagających długiego gotowania. Spore oszczędności da też nawyk korzystania z ciepła reszkowego, tj. kuchenkę elektryczną oraz piekarnik można wyłączyć na kilka minut przed planowanym zakończeniem pieczenia czy gotowania, a ciepło zgromadzone w nagrzanym piekarniku, garnku czy patelni sprawi, że potrawa „dojdzie” sama.

Pralka

Przed zakupem pralki warto porównać zużycie energii na jeden cykl prania podane na etykietach energetycznych. Warto wybierać urządzenia klasy co najmniej A. Urządzenie klasy A zużywa nawet 19 proc. mniej energii niż model klasy B.

Jeśli przewidywane jest częste używanie pralki (np. małe dzieci w domu), uzasadniony będzie wybór urządzenia z możliwością większego załadunku (6-10 kg). Istotne jest też wyposażenie w oszczędzające energię funkcje, takie jak:

- pranie połowy wsadu (po jej włączeniu urządzenia zużywają mniej wody i energii niż podczas „normalnego” cyklu),
- automatyczne ważenie wsadu (pralka z tą funkcją sugeruje stosowną dawkę środków piorących oraz dobiera niezbędną ilość wody),
- system zamkniętego obiegu wody ze zraszaniem w czasie pracy,
- pranie za pomocą pary (zwiększa skuteczność i skraca czas prania, przez co zmniejsza ilość potrzebnej wody nawet do 19 proc. i pobór energii elektrycznej do 21 proc.),
- krótkie programy (pozwalają na szybkie i energooszczędne pranie mało zabrudzonych rzeczy).

Również w przypadku pralek ważne jest przestrzeganie kilku prostych zaleceń, umożliwiających oszczędność zarówno energii elektrycznej, jak też wody i środków piorących. Ich optymalne wykorzystanie zapewnić może dobór odpowiedniego programu w zależności od ilości wsadu oraz stopnia zabrudzenia ubrań. Do mało zabrudzonych rzeczy, które wymagają jedynie odświeżenia, przeznaczone są programy szybkie, bez prania wstępnego. Natomiast bardziej zabrudzone tkaniny można namoczyć i zaprać przed włożeniem do pralki, co pozwoli ograniczyć korzystanie z energochłonnych programów intensywnych.

Urządzenia chłodnicze

Lodówka zużywa najwięcej energii ze wszystkich domowych urządzeń AGD. Urządzenie łączące dwie funkcje zużywa mniej energii i względnie kosztuje mniej, niż dwa osobne urządzenia o takiej samej łącznej pojemności. Najlepiej wybierać urządzenia, jak najwyższej klasy efektywności energetycznej. Oprócz tego warto sprawdzić, czy mają one następujące funkcje:

- system automatycznego usuwania szronu i wilgotności (dzięki temu, że ścianki nie ulegają oblodzeniu, nie pogarsza się wymiana ciepła, oszronione zaś mogą tracić nawet do 20 proc. energii na utrzymanie właściwej temperatury),
- kontrola otwartych drzwi (włączenie sygnału alarmowego, gdy drzwi są dłuższy czas otwarte),
- ogrzewane uszczelki (ciepłe są stale miękkie i szczelnie przylegają do drzwi, chroniąc temperaturę wewnątrz i nie dopuszczając do wnikania wilgoci do środka urządzenia).

Nawet najbardziej oszczędna lodówka może zużywać dużo energii, jeśli otoczenie, w którym pracuje nie będzie odpowiednio dobrane. Należy unikać umieszczania urządzenia w pobliżu źródeł ciepła (np. grzejnik, kuchenka), gdyż w takim wypadku utrzymanie odpowiedniej temperatury wewnątrz lodówki łączyć się będzie ze zwiększonym poborem energii. Z tego samego powodu unikać trzeba wstawiania do lodówki ciepłych potraw.

Lodówka nieprzeznaczona do zabudowy nie powinna być obudowana, gdyż może prowadzić to do złej wymiany powietrza z tyłu chłodziarki i zwiększenia zużycia prądu. Produkty powinny być układane w przeznaczonych dla nich strefach temperaturowych (szczegóły znajdują się w instrukcji obsługi każdej lodówki). Istotne jest ustawienie właściwej temperatury chłodzenia, 6 do 8 °C w lodówce i -18 °C w zamrażarce. Drzwi lodówki i zamrażarki powinny być otwierane na krótko, nie należy tego robić bez potrzeby. Wpuszczając do środka wilgotne i ciepłe powietrze obniża się efektywność chłodzenia. Warto zadbać o czystość zewnętrznego wymiennika ciepła („kratka” z tyłu lodówki). Wskazane jest regularne odkurzanie przy pomocy miękkiej szczoteczki. Urządzenia bez automatycznej funkcji odmrażania powinny być regularnie rozmrażane, warstwa lodu nie powinna być grubsza niż 10 mm. Przed rozmrożeniem zamrażalnika warto przełożyć produkty do lodówki. Podczas rozmrażania będą schładzać inne produkty w lodówce, a w efekcie lodówka zużyje mniej prądu. Zaleca się regularne mycie wodą z łagodnym detergentem całej chłodziarki, a zwłaszcza uszczelki w drzwiach. Uszkodzoną uszczelkę należy jak najszybciej wymienić. W przypadku dłuższego niż dwa tygodnie wyjazdu warto wyłączyć urządzenie. W takim przypadku konieczne jest pozostawienie uchylonych drzwi dla uniknięcia brzydkich zapachów i pleśni.

Warto wiedzieć, że lodówki są kwalifikowane do odpowiedniej klasy energetycznej z uwzględnieniem ich pojemności. Ważne zatem jest dopasowanie sprzętu do wielkości i stylu życia rodziny. Duża lodówka klasy A może zużywać więcej prądu, niż mniejsza lodówka klasy B. Jeżeli nie będziemy w stanie wykorzystać w pełni pojemności lodówki i będzie ona w połowie pusta, oznacza to niepotrzebne straty energii.

Zmywarka

Jeśli jest energooszczędna, zapewnia nie tylko oszczędność czasu poświęcanego na zmywanie, ale też wody i energii potrzebnej do jej podgrzewania. Stosowanie zmywarek jest również bardziej higieniczne, gdyż dzięki wysokiej temperaturze ulegają zniszczeniu wszelkie bakterie.

Także w przypadku zmywarek odpowiednie postępowanie pomoże oszczędzać energię i wodę. Warto zmywać rzadziej, wykorzystując w pełni ładowność urządzenia. Jeśli naczynia nie są bardzo brudne, warto skorzystać z programów Eco. Czas zmywania jest wtedy krótki, a pobór energii mniejszy.

Największe oszczędności energii zapewniają urządzenia najwyższej klasy energetycznej, wyposażone w zaawansowane funkcje:

- program sprawdzający stopień zabrudzenia naczyń (przez sprawdzenie zabrudzenia wody), który dostosowuje temperaturę, ilość potrzebnej wody i czas trwania cyklu,
- zmywanie połowy wsadu,

- system pozwalający zaoszczędzić 30 proc. energii elektrycznej przez skrócenie cyklu suszenia.

Odkurzacz

Dla prawidłowego funkcjonowania odkurzaczy szczególnie istotna jest regularna wymiana materiałów eksploatacyjnych, takich jak filtry i worki. Powinno się to robić najpóźniej wówczas, kiedy wskaźnik ssania sygnalizuje pełny worek. Odkurzacz działa tym słabiej, im bardziej zanieczyszczone są filtry. Wydłuża to czas pracy, a tym samym powoduje zwiększone zużycie energii. Niektóre zanieczyszczenia, np. mąka, czy kakao, szczególnie zatykają pory filtrów. Wówczas należy niezwłocznie wymienić worek, mimo że jest w nim jeszcze sporo wolnej przestrzeni. Warto wymieniać worki, gdyż wytrzepany ma wciąż zatkane pory i jego wielokrotne stosowanie pogarsza warunki pracy odkurzacza. Możliwe jest natomiast używanie zamienników.

W trakcie odkurzania nie należy się spieszyć. Wolniejsze przemieszczanie końcówki dyszy ssącej po dywanie zwiększa efektywność zbierania brudu.

Czajnik elektryczny

Warto wybrać model wyposażony w płytkę grzewczą zamiast grzałki spiralnej. Rozwiązanie takie umożliwia gotowanie mniejszych ilości wody (np. dla jednej osoby). W przypadku czajników z grzałką spiralną powinna być ona w całości zakryta wodą, co w praktyce oznacza konieczność gotowania min. 0,5l wody. Należy gotować tyle wody, ile jest w danej chwili rzeczywiście potrzebne (uwzględniając poziom minimalny). Przy 8 gotowaniach dziennie tylko 250 ml (jednej szklanki) zbędnej wody, w ciągu roku rachunek za prąd może wzrosnąć o około 30 zł.

Czajnik jest dużo sprawniejszy niż płyta elektryczna, dlatego podczas przygotowania posiłków korzystne jest wcześniejsze gotowanie wody w czajniku. Takie postępowanie może zmniejszyć zużycie energii nawet o 30-50 proc. Nie należy zapominać o regularnym odkamienianiu czajnika, gdyż osadzający się w nim kamień kotłowy wydłuża czas gotowania. Z tego też powodu warto wybierać modele wyposażone w teflonową płytkę grzewczą odporną na osadzanie się kamienia. Należy pamiętać, że szybsze gotowanie wiąże się z mniejszymi stratami energii, warto więc zwracać uwagę na moc kupowanego urządzenia.

4. Warunki przechowywania urządzeń elektrycznych

Trwałość nawet najwyższej klasy wyrobów zależy nie tylko od sposobu ich użytkowania czy konserwacji po użyciu, ale też od odpowiedniego przechowywania.

Urządzenia elektryczne powinno się przechowywać w miejscu suchym i czystym. Ponieważ jednak często przechowujemy je w kuchniach lub pomieszczeniach

gospodarczych, które mogą nie zapewniać odpowiedniej wilgotności i temperatury, można rozważyć przechowywanie sprzętu w szczelnych plastikowych pojemnikach. Dobrym sposobem zabezpieczenia jest przechowywanie urządzeń w zamykanych szafkach, chroniących przed dużymi zmianami temperatury.

5. Postępowanie ze zużytymi urządzeniami elektrycznymi

Wiele osób zastanawia się, jak pozbyć się zagrających piwnice i strychy starych, często niesprawnych urządzeń elektrycznych. Takiego sprzętu nie wolno wyrzucać wraz z innymi odpadkami z gospodarstwa domowego. Wyeksploatowane lodówki, pralki, telewizory czy świetlówki zawierają bowiem wiele substancji niebezpiecznych dla środowiska naturalnego i muszą zostać zutylizowane i przetworzone w specjalistycznym zakładzie.

Dlatego zużyty sprzęt należy przekazać w jednym z punktów zbierania zużytego sprzętu lub zwrócić w miejscu zakupu nowego urządzenia.

Gminy mają obowiązek informowania mieszkańców o adresach punktów, w których można oddać odpady elektryczne i elektroniczne. Takie informacje muszą być zamieszczane na stronie internetowej gminy oraz mają być podawane w inny zwyczajowy sposób, np. poprzez informację na tablicach ogłoszeniowych w urzędach.

Sposób postępowania ze zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym określa ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1495, z późn. zm.). Urządzenia elektryczne powinny być oznakowane symbolem wskazującym na selektywne zbieranie sprzętu:

Fot. 23 Symbol wskazujący na selektywne zbieranie sprzętu

Źródło: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2006L0066:20081205:01:PL:IMG>

Należy podkreślić, że usuwanie zużytych urządzeń elektrycznych wraz z innymi odpadami zagrożone jest karą grzywny.

6. Sposób nabycia towarów i reklamacje.

Prawo do reklamacji. Należy pamiętać, że po stwierdzeniu wad jakiegokolwiek wyrobu, mamy prawo do reklamacji zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami

prawnymi. Podstawą reklamacji jest paragon lub inny dowód zakupu, który powinniśmy otrzymać przy zakupie towaru. Uprawnienia konsumenta w zakresie reklamacji zależą nie tylko od tego czy jest to reklamacja z tytułu niezgodności towaru z umową (odpowiedzialny jest sprzedawca), czy na podstawie dokumentu gwarancyjnego (odpowiedzialny jest gwarant), ale również zależy od sposobu nabycia towaru.

Sposób nabycia. Towary konsumenci mogą nabywać w sposób bezpośredni w sklepach, przez Internet (bez równoczesnej obecności stron) lub od osób prywatnych (np. na serwisach aukcyjnych), jak również na różnego rodzaju organizowanych przez producentów pokazach.

a) Zakup bezpośrednio w sklepie. W przypadku zakupu konsument, co do zasady, nie jest uprawniony do dokonania zwrotu towaru, jeżeli np. rozmyślił się co do celowości zakupu, produkt przestał się podobać czy też przykładowo dokonał zakupu odzieży w nieodpowiednim rozmiarze. **Obowiązujące przepisy prawa nie nakładają bowiem na sprzedawcę obowiązku przyjmowania zwrotu zakupionych towarów nieposiadających usterek.** Niektórzy sprzedawcy chcąc zachęcić klientów do robienia zakupów w ich placówkach handlowych, przewidują możliwość zwrotu zakupionego towaru lub jego wymiany w określonym czasie. Wynika to jednak z wyraźnego zobowiązania się sprzedawcy, np. poprzez wywieszoną informację. Wszystkie towary konsumpcyjne konsument ma prawo reklamować z tytułu niezgodności towaru z umową (tzn. gdy ujawni się wada, o której wcześniej konsument nie wiedział) na podstawie ustawy z 27 lipca 2002 roku o sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. Nr 141, poz. 1176, z późn. zm.). Zgodnie z jej przepisami, odpowiedzialność sprzedawcy trwa dwa lata od chwili zakupu (art. 10). Jeżeli towar jest niezgodny z umową konsument może żądać:

- doprowadzenia towaru do stanu zgodnego z umową poprzez nieodpłatną naprawę,
- wymiany produktu na nowy.

Dopiero w przypadku, gdy naprawa lub wymiana nie są możliwe, lub wymagają nadmiernych kosztów, konsument może domagać się obniżenia ceny albo zwrotu gotówki, tj. odstąpienia od umowy (art. 8). Składając reklamację konsument powinien określić swoje żądania (naprawa, wymiana), a sprzedawca ma obowiązek ustosunkować się do nich w ciągu 14 dni. Jeżeli tego nie robi przyjmuje się, że uznał ją za uzasadnioną. Towar zakupiony podczas przeceny konsument może reklamować na takich samych zasadach, jak produkt kupiony bez przeceny, z wyłączeniem powodu przeceny (jeżeli taki istniał). Pamiętajmy, że informacja sprzedawcy o treści „Po odejściu od kasy reklamacji nie uwzględniamy”, łamie podstawowe prawo konsumenckie.

b) Zakup na pokazie, za pośrednictwem Internetu. W przypadku dokonania zakupu na pokazie (poza siedzibą przedsiębiorcy) lub przez Internet (w sklepach internetowych

lub w portalach aukcyjnych, jednak tylko w opcji „kup teraz”, tj. bez licytacji), zgodnie z ustawą z 2 marca 2000 roku o ochronie niektórych praw konsumentów oraz odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271, z późn. zm.), konsument ma prawo odstąpić od umowy (dokonać zwrotu towaru) w ciągu 10 dni, bez podania przyczyny, składając stosowne pisemne oświadczenie. Do zachowania terminu wystarczy wysłanie oświadczenia przed jego upływem. W razie odstąpienia od umowy, umowa jest uważana za niezawartą, a konsument jest zwolniony z wszelkich zobowiązań. To, co strony świadczyły, ulega zwrotowi w stanie niezmienionym. Zwrot powinien nastąpić niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni. Jeżeli konsument dokonał jakichkolwiek przedpłat, należą się od nich odsetki ustawowe od daty dokonania przedpłaty. Termin dziesięciodniowy, w którym konsument może odstąpić od umowy, liczy się od dnia wydania rzeczy. W razie odstąpienia od umowy sprzedawca powinien zwrócić koszt wysłania towaru. Koszt odesłania towaru do przedsiębiorcy ponosi konsument.

- c) Zakup od osoby prywatnej. W takim przypadku zwrot towaru pełnowartościowego zależy od umowy stron. W tym przypadku odpowiedzialność sprzedawcy wynika z zasad ogólnych Kodeksu cywilnego oraz przepisów o rękojmi.
- d) Produkty na zamówienie. W przypadku wytworzenia nowego produktu na zamówienie, zastosowanie znajdują przepisy dotyczące umowy o dzieło (art. 627 i następne Kodeksu cywilnego) oraz rękojmi za wady (art. 556 i następne Kodeksu cywilnego). Należy jednak pamiętać, iż zgodnie z art. 627 Kodeksu cywilnego, do umowy zawartej w zakresie działalności przedsiębiorstwa przyjmującego zamówienie z osobą fizyczną, która zamawia dzieło, będące rzeczą ruchomą, w celu niezwiązanym z jej działalnością gospodarczą ani zawodową, stosuje się odpowiednio przepisy o sprzedaży konsumenckiej.

Konsument niezadowolony ze sposobu załatwienia zasadnej reklamacji może zwrócić się o pomoc do właściwego terenowo rzeczownika konsumenta, wojewódzkiego inspektoratu Inspekcji Handlowej, pozarządowych organizacji konsumenckich (Federacji Konsumentów bądź Stowarzyszenia Konsumentów Polskich).

7. Postępowanie mediacyjne

Zgodnie z art. 36 ustawy o Inspekcji Handlowej, jeśli przemawia za tym charakter sprawy, wojewódzki inspektor Inspekcji Handlowej podejmuje działania mediacyjne w celu polubownego zakończenia sporu cywilnoprawnego między konsumentem a przedsiębiorcą. Postępowanie mediacyjne jest bezpłatne i może być wszczęte na wniosek konsumenta lub z urzędu, jeśli wymaga tego ochrona konsumenta.

W toku postępowania mediacyjnego wojewódzki inspektor zapoznaje przedsiębiorcę z roszczeniem konsumenta, przedstawia stronom sporu przepisy prawa mające zastosowanie w sprawie oraz ewentualne propozycje polubownego zakończenia sporu. Wojewódzki inspektor może wyznaczyć stronom termin do polubownego zakończenia sprawy.

Wojewódzki inspektor odstępuje od postępowania mediacyjnego, jeżeli w wyznaczonym terminie sprawa nie została polubownie zakończona oraz w razie oświadczenia co najmniej przez jedną ze stron, że nie wyraża zgody na polubowne zakończenie sprawy.

8. Polubowne sądy konsumenckie

Zgodnie z art. 37 ustawy o Inspekcji Handlowej polubowne sądy rozpatrują spory o prawa majątkowe wynikłe z umów sprzedaży produktów i świadczenia usług zawartych pomiędzy konsumentami i przedsiębiorcami. Postępowanie może być wszczęte na wniosek konsumenta lub przedsiębiorcy i jest bezpłatne.

Postępowanie przed tym sądem jest dokumentowane protokołem rozprawy. Jeśli nie dojdzie do ugody pomiędzy stronami, sąd polubowny może wydać wyrok, którego moc prawna jest taka sama jak wyroku wydanego przez sąd powszechny.

Należy jednak pamiętać, że **na rozstrzygnięcie sprawy przed sądem polubownym muszą wyrazić zgodę obie strony sporu.**

VI. BIBLIOGRAFIA

1. Ministerstwo Gospodarki, <http://www.mg.gov.pl/>
2. Główny Urząd Statystyczny, Budżety gospodarstw domowych w 2010 r., Informacje i Opracowania Statystyczne, Warszawa 2011
3. Główny Urząd Statystyczny, Mały Rocznik Statystyczny Polski 2011
4. Institute National de la statistique et des etudes economiques, <http://www.insee.fr>
5. Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut Badawczy, <http://www.ciop.pl>
6. Stowarzyszenie Elektryków Polskich, <http://www.sep.com.pl/>
7. Polski Komitet Normalizacyjny, <http://www.pkn.pl/>
8. System szybkiego powiadamiania o wyrobach niebezpiecznych RAPEX, http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/index_en.htm
9. Komisja Europejska, <http://ec.europa.eu>
10. Organizacja PROSAFE, <http://www.prosafe.org/>
11. <http://www.elektroinstalator.com.pl>
12. <http://www.e-instalacje.pl>
13. <http://www.vattenfall.pl>
14. <http://ciekawnik.pl/>
15. <http://www.sep.com.pl>
16. <http://www.dom.pl/>

VII. Spis ilustracji

Fot. 1 Wzór oznakowania CE.....	15
Fot. 2 Grzałka elektryczna – wadliwa obudowa.....	20
Fot. 3 Lampka nocna – niewłaściwe mocowanie elementów wyrobu (tylko na wcisk)	21
Fot. 4 Przedłużacz – niewłaściwe mocowanie przewodów (tylko lutowane), brak zabezpieczenia przed wyrwaniem	21
Fot. 5 Lampka – brak zabezpieczenia przewodu przed uszkodzeniem.....	22
Fot. 6 Wtyczka „angielska” nieprzystosowana do gniazd wtyczkowych stosowanych na obszarze Polski	22
Fot. 7 Lampka – brak zabezpieczenia przewodu przed uszkodzeniem.....	23
Fot. 8 Czajnik elektryczny – podstawa uszkodzona podczas testu na wytrzymałość	25
Fot. 9 Czajnik elektryczny – nieprawidłowe mocowanie ogranicznika temperatury	25
Fot. 10 Suszarka do włosów – stan po badaniu pod kątem odporności na niepoprawne użytkowanie.....	27
Fot. 11 Suszarka do włosów – niewłaściwie zabezpieczone przewody	27
Fot. 12 Suszarka do włosów – niewłaściwie mocowanie spirali grzejnej.....	28
Fot. 13 Podgrzewacz wody ECOWAY	34
Fot. 14 Lampki choinkowe 240 Rice Lights	34
Fot. 15 Czajnik Clatronic	35
Fot. 16 Ładowarka SINO SKY.....	35

Fot. 17 Wzór oznakowania CE	40
Fot. 18 Uszkodzone urządzenia elektryczne	41
Fot. 19 Zaślepka gniazdka elektrycznego	42
Fot. 20 Oznakowanie zakazujące stosowania urządzeń w pobliżu wody	48
Fot. 21 Przykładowa etykieta energetyczna	51
Fot. 22 Uszkodzona ładowarka sieciowa	53
Fot. 23 Symbol wskazujący na selektywne zbieranie sprzętu.....	59

VIII. Wykaz tabel

Odsetek polskich gospodarstw domowych wyposażonych w wybrane urządzenia elektryczne w 2010 r.....	5
Odsetek francuskich gospodarstw domowych wyposażonych w wybrane urządzenia elektryczne (dane za 2008 rok).	6

IX. Wykaz wykresów

Wykres 1 Pochodzenie skontrolowanych wyrobów	11
Wykres 2 Pochodzenie zakwestionowanych wyrobów.....	12
Wykres 3 Nieprawidłowości w poszczególnych grupach wyrobów	13
Wykres 4 Zestawienie wyników kontroli przeprowadzonych w 2010 r. i 2011 r.	36